National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

National Library Bibliothèque nationale
MAY 16 19
NEWSPAPER SECTION SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

RAHVUSVAHELINE LASTE AASTA

Nr. 31 (2570) XXVIII aastakäik | Teisipäeval, 24. aprillil 1979 — Tuesday, April 24, 1979 | Üksiknumbri hind 40 centi

Eesti Sihtkapital Kanadas edukaim tegevusaasta

A. Haavaniidu annetust aiandusäri näol hinnatakse 228.000 dollarile — H. Lupp valiti tagasi Eesti Sihtkapital Kanadas esimeheks

Möödunud pühapäeval Toronto Eesti Majas toimunud Eesti Sihtkapital Kanadas peakoosolekul konstateeris Sihtkapitali esimees H. Lupp, et möödunud tegevusaasta on olnud organisatsiooni viie aastase tegevuse kestel kõige edukam. Sihtkapitali tegevusele pani tõhusa ja kindla aluse aiandusteadlane Aleksander Haavaniit, kes kinkis võlavabana Eesti Sihtkapitalile Kanadas kogu oma Ontarios, Owen Soundis, asuva suure ning hästi sissetöötatud aiandus- ja maastikukujundamise ettevõtte, mille väärtus on 227.790 dollart. Sihtkapitalile tehti ka teisi annetusi ning esimehe andmetele on viie aasta vältel eestluse kõigi alade edasiarendamiseks ja meie ühiskonna majandusliku aluse kindlustamiseks ESK kaudu laekunud rahas nüüd juba kokku 90.000 dollarit, millise summa sisse ei ole arvestatud A. Haavaniidu poolt kingitud äriettevõtte väärtus. Koosolekul kinnitati kõik aruanded ja tegevuskava ning eelarve ning valiti tagasi senine esimees H. Lupp.

Koosolekul oli esitatud isiklikult ja volitustega 65 liiget. Esimees H. Lupp tervitas oma sissejuhatavas sõnavõtus koosolejaid ja tõstis esile Sihtkapitali suuri edusamme möödunud aastal. Koosolekut juhatas esimees ja protokollis sekretär H. Teder.

Pikem kirjalik aruanne oli kõigile liikmetele juba posti teel kätte saadetud. Aruandes oli toodud andmeid A. Haavaniidu poolt Sihtkapitalile annetatud aiandusära kohta mille hind on 227.790 dollarit. Aiandusäri kinkis A. Haavaniit lisaks oma varem tehtud 30.000 dollarilisele annetusele.

Erisooviga pärandas möödunud aastal Eesti Sihtkapitalile oma testamendis 10.000 dollarit, Hilda Unt.

ESK kaudu said organisatsioonid 1978. aastal enam kui 11.000 dollarit rahalist toetust, milline summa on suurem kui eelmistel aastatel.

Hanno Kompuse nimelises mälestusfondis, mille kasumid on

HANS LUPP

mõeldud meie kujutavkunsti viljelemise toetamiseks, on nüüd üle 4000 dollari. Varem nimetatud rahalistele annetustele lisaks võib ESK arvestada teadaolevatel andmetele suurema arvu testamentidega, kusjuures mitme testamendi puhul on tegemist suuremate väärtustega. Esimees märkis kirjalikule aruandele lisaks, et vastavalt annetaja A. Haavaniidu soovile jatkab Eesti Sihtkapital Kanadas kingitud ettevõtte Haavaniit's Springmount Nurseries & Landscaping Limited pidamist, kusjuures äri juhatuse moodustavad ESK juhatuse liikmed. Äri kohapealseks juhatajaks on vastava erihariduse saanud aiandusteadlane T. Hess.

Nagu selgub, võib äri esimese pooleaasta tulemustega üldiselt jääda rahule, kuna tegevus on kulgenud sama hästi nagu A. Haavaniidu ajal.

Esimees tänas ühtlasi kõiki juhatuse liikmeid ja juriste, kes on andnud oma suure panuse Sihtkapitalile, samuti kõigile annetajatele eesotsas A. Haavaniiduga.

Rahalise aruande kandis ette laekur H. Mäeste. Aruandest selgus, et Eesti Sihtkapital Kanadas varanduste seis on 267.256.62 dollarit. Tulusid oli 1978. tegevusaastal 14.325.82 dollarit, kulusid 3.501.77 dollarit, ülejääk 5.824.05 dollarit. Laekur kandis ette ka sise- ja välisrevisjoni aruanded. Kõik aruanded kinnitati.

(Järg lk. 4)

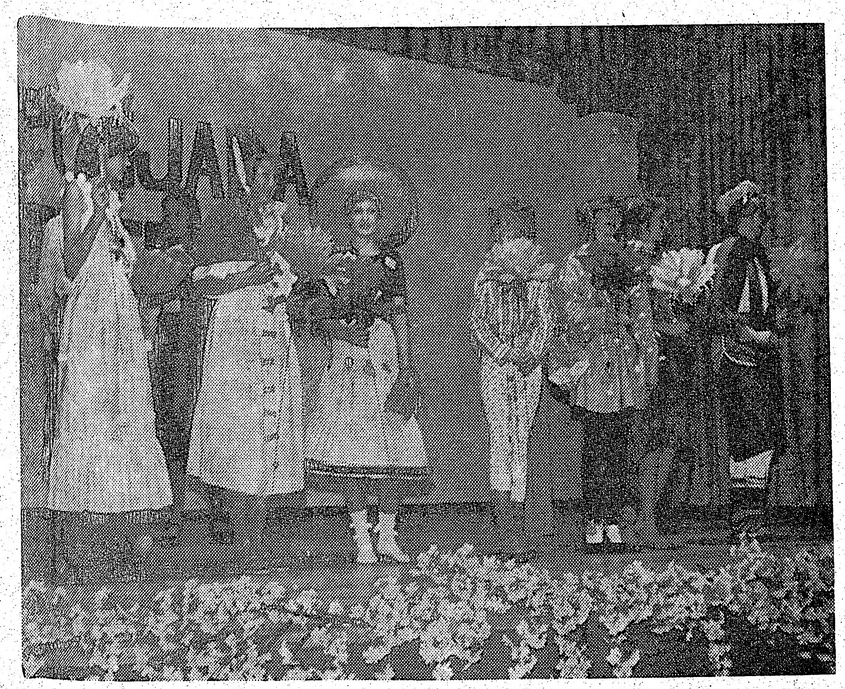

Põhjala Tütarde juubeli puhul oli üheks kava osaks moenäitus, kus tulevased moeloojad näitasid oma fantaasiarikkust. Pildil osa modellidest, kellele tänutäheks anti suur lilleõis.

Foto: Vaba Eestlane

63,9 prots. hääletas Rodeesias

Lääneriikidelt nõutakse uuele parlamendile tunnustuse andmist ja suhete katkestamist terroristidega

SALISBURY — Rodeesias lõppesid viis päeva kestnud valimised, mis andsid mustadele võimaluse valida oma esindajaid parlamenti. Ametlike andmete põhjal võttis valimistest osa 63,9 protsenti hääleõiguslikest, millega Rodeesia mustad on andnud oma täieliku toetuse uuele parlamendile ning on ignoreerinud Rodeesia musti mässulisi, kellede peakorterid asuvad Mosambiigis ja Sambias ning kes terroriaktsioonidega ja mõrvadega on taotlenud Rodeesias oma mõju maksmapanemist.

Saja liikmelises parlamendis kuuluvad 72 kohta mustadele ja 28 kohta valgetele. Arvatakse, et valimistel oli mustade parteidest kõige edukam piiskop Abel Muzoreva partei, mille tagajärjel Muzoreva saab tõenäoliselt peaministriks.

Valgetele ettenähtud kohad parlamendis lähevad tõenäoliselt kõik senise peaministri Ian Smithi Rodeesia Rinde parteile.

Valimised olid mustadele terroristidele suureks tagasilöögiks ning valimistele oma kõrge tunnustuse andnud Lõuna-Aafrika valitsus pöördus vaba maailma juhtide poole,

et nad loobuksid terroristide toetamisest ning annaksid oma tunnustuse äsja toimunud valimiste kaudu ametisse seatavale valitsusele.

Uusi tuuli on puhumas ka Ühendriikide Kongressis, kus nõutakse Ühendriikide senise poliitika muutmist ning sanktsoonide kaotamist Rodeesia vastu. Asjaomastest ringkondadest mainitakse, et Rodeesia uuele valitsusele tunnustuse andmine pööraks pea peale kogu Carteri poliitika Lõuna-Aafrikas.

Uued iisraeli asundused okupeeritud aladele

TEL AVIV — Iisraeli valitsus otsustas anda ehitusload kahe uue juudi asula ehitamiseks Jordani jõe läänekaldale. Kuigi järgmisel kuul algavad Iisraeli ja Egiptuse valitsuste vahel läbirääkimised Jordani jõe läänekaldal elavatele palestiina araablastele omavalisuse andmiseks, siis kujuneb uute iisraeli asunduste rajamine sellesse piirkonda kindlasti uueks tüliõunaks.

Kurdid tõstsid jälle mässu

TEHERAN — Türgi ja Iraani piiril asuvas Naghadeh'i linnas puhkesid ägedad võitlused valitsusvägede ja kahe etnilise vähemusgrupi — kurdide ja türgi päritoluga iraanlaste vahel. Valitsus on saatnud oma esindajad kurdidega läbirääkimisi pidama ning on tugevdanud valitsusvägede tulejõudu lennukite kohalesaatmisega. Mõningate andmete kohaselt on Iraani uueks välisministriks nimetatud ajatollah Khomeini senine abi Ibrahim Yazdi, kes on välismaailmas tähelepanu äratanud oma kontroversiaalse hoiakuga ja revolutsioonilise kohtute surmaotsuste õigustamisega.

Viljakas usuline töö Kanada praostkonnas

30 eesti koguduse vaimulikku ja esindajat Torontos EELK Praostkonna Sinodil

EELK Kanada Praostkonna Sinod 1979 toimus 21. aprillil Toronto Kolmainu koguduse ruumides ja koguduse külalisena. Kogu päeva kestvast nõupidamisest võtsid osa ligemale 30 eesti koguduse vaimulikku ja esindajat, kes ennelõunasel sessioonil käsitlesid praostkonna organisatsioonilist tegevust, kuna pärastlõunal peeti kaks referaati, avaldati mõtisklusi kiriku seisundi üle tuleviku ühiskonnas. Kirjaliku tervituse sinodile oli saatnud peapiiskop K. Veem, telefonil aga Chicago praostkonna praost R. Kiviranna. Lõpuks otsustati järgmine sinod pidada tuleval aastal aprillikuus St. Catharines'i Eesti Ev. Lut. Pauluse koguduse külalisena.

Sinod algas õp. A. Tauli avapalvusega, kus ta iseloomustas praegust aega masendavana, kus midagi pole enam elujõulist, kui see kuulutus mis neile ameti poolest on antud, kuid on muutunud rutiinipäraseks, ega suudeta Jeesust Kristust teha enam elavaks ühiskonnas. Kuid õpetajate kohus on igal aastal esile tuua seda uudsust, mis on Kristuses.

Kuid seda saab esile tuua siis, kui selle esile toojad on ise uued Kristuses, ainult siis võivad nad seda sõnumit edasi anda tehes usurõõmsaiks inimesi.

Praost O. Puhm tervitas sinodist osavõtjaid, piiskoppi ja ametivendi, öeldes eesti õpetajate töö iseloomustuseks, et tööd on palju, aga töötajaid vähe, mistõttu tuleb paluda Lõikuse Issandat, et ta saadaks rohkem töötajaid. Abipraost T. Nõmmiku ettepanekul kuulutati sinod lahtiseks.

Põhimääruse kohaselt juhatas sinodit praost, talle valiti abiks lokaalse Kolmainu koguduse esimees E. Lepik ja sekretärideks õp. A. Taul ja T. Trailа. Pärast päevakorra täiendamist ja vastuvõtmist alustati aruannetega.

Tegevuse aruande esitas praost O. Puhm, märkides et Toronto Peetri, St. Catharines'i, Londoni Pauluse, Vana Andrese ja Montreali Jaani kogudustes on möödunud ajajärgul tähistatud 30. aastapäevi. Kõiki kogudusi on korralikult teenitud. Abiks on saadud õp. E. Pähn ja õp. J. Teras, kes on asunud või asumas Kanadasse.

Thunder Bay hooldajaks õpetajaks on praost O. Puhm, Sault Ste. Marie's praostkonna vikaarõpetaja U. Petersoo, Sudburys õp. T. Nõmmik. Torontos rajati Eesti Kodu juurde praostkonna kuulutuspunkt, kus on õpetajaks E. Pähn.

Kõigil kogudusil on oma õpetajad, kuid nende keskmine vanus eeldab nooremaid ametivendi suuremal hulgal kui seni on juurde tulnud. Üldjoontes on usuline töö osutunud viljakaks, ainult suremiste hulk ületab märgatavalt sündide arvu, millele lisandub assimileerimise kaudu johtuv kadu.

EELK Kanada koguduste 1978. a. aruannete alusel elas 31. detsembril Kanadas 13.288 luterlast. Võrreldes eelmise aastaga on kahanemine 131. Üldarvust kuuluvad kogudustesse 8.711 (vähenemine 167). Liikmemaksu kohuslike arv on kasvanud 5.396-le. Liikmemaksu tasunute arv on vähenenud, 3.591. Ristitud on 47, leeritatud 96, laulatatud 60, armulaualisi on olnud 2639 ja maetud 103. Jumalateenistuste arv oli 485, mis on viie võrra eelmise aasta omast suurem. Palju on suurenenud haigete külastamised ja hingehoidlikud kõnelused tõustes eelmisest aastast suuremaks 319 võrra, ulatudes 1572-le. Liikmemaksu annetuste suurus on olnud vabatahtlikkuse alusel, alates 1,5 päevasest töötasust kuni $60-ni aastas. Möödunud aastal töötas 13 kogudust ning jumalateenistusi peeti 20 kohas, õpetajaid oli 7.

Koguduste majanduslik läbikäik oli 309.297.84 dollarit, mis on suurem $1.124.70 võrra eelmisest aastast, kuid sliski madalam inflatsiooniprotsendist.

(Järg lk. 4)

SOOME SPORDISELTS SISU KORRALDAB SUURE

MAI-PIDU

Toronto Eesti Majas laup., 28. apr. kell 20.00 ☆ Tantsuks mängib akordionimeister HANNU LAMBERT oma orkestriga ☆ Karavan -79 Miss Helsingi kroonimine ☆ Stereomuusikat (Veli's Stereo) alates kell 19.00 ☆ Piletid $5.00 ☆ Tere tulemast!

Hamiltoni Eesti Seltsi Segakoori ja Hamiltoni Helletajate

KEVAD-BALL

Holiday Inn'i ballisaalis, 150 King St. East, Hamilton
laupäeval, 5. mail s.a. algusega kell 18.30

Ecskava algus kell 19.30, millele järgneb õhtusöök ★ Tants B. RUHNO ORKESTRI saatel
Laudade ettetellimine Hanno Bohl 523-7655 ja Valve Tali 529-7401

„Starseed" teatrigrupi etendused:
JOANNA RUSSI näidend
„WINDOW-DRESSING"
(Aknaehtimine)
&
MEGAN TERRY
„THE GLOAMING, OH MY DARLING"
(Videvik, mu armsam)
Church St. Community Centre'is, 519 Church St. (Wellesley'st põhjapool) kell 8.30, alates 19. apr. kuni 29. apr. igal õhtul väljaarvatud esmasp. Pühapäevadel 2 etendust kell 2 p. ja 8.30 õ.
Lavastaja — LINDA PAKRI
Lavakujundus — MARK OLO
Valgustus — LINDA SAALISTE
Pääsmete hinnad $3.50, õpilastele ja pensionäridele $2.—

„MÄLESTUSTE TÄNAV" EVALD WOITK'i (*1907 — †1976)

MAALIDE NÄITUS

Eesti Maja väike saal — laup., 28. ja pühap., 29. aprillil 1979
kl. 11 e.l. kuni kl. 7 p.l.

AKADEEMILISE KODU

MAI VASTUVÕTT

ja tants
reedel, 4. mail 1979
Tartu College'is
Uksed avatud kell 8 õ.
Sissepääs $7.—, katab kõik õhtu kulud

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $56.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Aukudega SALT II

Ameerika Ühendriikides on viimasel ajal akuutselt päevakorrale kerkinud strateegilise tuumarelva piiramise kokkuleppe SALT II kinnitamine. Leping on juba põhiliselt koostatud ja selle tingimuste suhtes vastastikku kokku lepitud ning Moskvast on juba lendu lastud sõna, et Brezhnev on valmis kokkulepet alla kirjutama. Kokkuleppele allakirjutamiseks on valmis ka Ühendriikide president Jimmy Carter, kuid sealjuures jääb omaette küsimuseks, kas senat selle lepinguga nõustub.

Probleeme, miks senatis ja Ühendriikide poliitilistes ringkondades lepingut kritiseeritakse, on õige mitmeid. Üheks õige kaaluvaks ja viimasel ajal üleskerkinud probleemiks on venelaste jälitamine kokkuleppe tingimustest kinnipidamiseks, kuna Iraanis toimunud revolutsiooni tulemusena kaotasid ameeriklased oma tähtsad elektroonilised luurejaamad Iraani ja N. Liidu piiril. Ühendriikide kaitseministeeriumi ja CIA andmetel kulub selleks aastaid enne kui need jaamad suudetakse teiste usaldusväärsete luurejaamadega asendada.

Kuid see ei ole ainus põhjus, mis tekitab senatis SALT II vastu opositsiooni. Paljud eksperdid on kokkuleppe tingimusi üksikasjaliselt uurinud ja jõudnud veendumusele, et SALT II sõlmimisel on venelaste huvisid rohkem silmas peetud kui ameeriklaste ja nende liitlaste julgeolekunõudeid. Kui see leping senati poolt kinnitatakse, siis on paljud eksperdid veendunud, et 1985. aastani kehtiv kokkulepe sisaldab ameeriklastele suuri ohtusid ning järgmised seitse aastat võivad kujuneda Ühendriikidele ja kogu demokraatlikule maailmale saatuslikuks.

Kui SALT II tundub pealiskaudsel vaatlusel olevat mõlema poole seisukohast vaadatuna hästi tasakaalustatud siis lähem analüüs kinnitab, et selles peituvad suured soodustused N. Liidu kasuks. Kokkuleppe kohaselt on mõlemate poolte tuumalaengutega varustatud rakettide arv kindlaks määratud 2250-le, milledest 1320 raketti võivad kanda mitut laengut võib tiibraketti. Praktiliselt tekib 1980. aastaks selline olukord, et venelased on oma sõjatööstuse praeguse kapatsiteedi kohaselt võimelised lubatud rakettide arvu produtseerima, kuna ameeriklased ei pääse oma relvastamise plaanide kohaselt sinna lähedale. Eriti halvas olukorras on ameeriklased suurte rakettide alal, kuna venelastel on juba praegu ladudes 308 hiiglaslikku SS-18 tüüpi raketti, mis on varustatud igaüks kümne laenguga, kuna ameeriklastel puuduvad sellised raketid täielikult.

Teiseks venelaste eeliseks on, et nad produtseerivad tulevikus mitmet tüüpi hiiglaslikke maa baasidest väljalastavaid rakette, mis on võimelised kandma palju suuremaid tuumalaengute laadungeid kui Ühendriikide raketid. Arvestades seda arengut omavad venelased 1985. aastal 3:1 vastu ülekaalu Ühendriikide raketibaaside hävitamiseks ning 2:1 vastu ülekaalu linnade maapinnalt ära pühkimiseks.

Ühendriikide liitlasi Lääne-Euroopas häirib eriti, et Washington on Moskvaga kokku leppinud nende rakettide piiramiseks, mis on suunatud Ühendriikidele, kuid lepingus ei leidu paragraafe nende rakettide kohta, mis on suunatud Lääne-Euroopale. Vene pommilennuki Backfire'i suhtes on kokku lepitud, et seda ei kasutata Ühendriikide vastu, kuid samal ajal ei räägita midagi Euroopa riikide võimalikust ründamisest. Kõigele muule lisaks keelab leping kaudselt Lääne-Euroopale tiibraketi produtseerimise, mis oleks kompenseerinud N. Liidu ülekaalu teiste rakettide osas.

Lepingu vastased Ühendriikides saavad aga endi käsutusesse kõige suuremad trumbid sellega, et Ühendriigid ei ole kuidagi kaitstud võimalike vene üllatusrünnakute vastu. 1980-nendate aastate algul jõuavad venelased juba nii kaugele, et and on võimelised oma rakettidega hävitama kõik Ühendriikide pinnal asuvad rakettide baasid, hoides aga samal ajal suure arvu rakette reservis järgmise teise hävitava rünnaku lansseerimiseks. Samal ajal on aga ameeriklased võimelised oma esimese üllatusrünnakuga hävitama ainult kaks kolmandikku venelaste maapinnal asuvatest rakettidest.

Selliste faktide taustal ei ole ameeriklastel SALT II kokkuleppest erilist rõõmu ja pärast selle lepingu allakirjutamist ja selle kinnitamist läheb läänemaailm vastu tundmatule ja ohtlikule tulevikule. Kuid Ühendriikides lähenevad presidendivalimised ja president Carteril on vaja näidata, et ta on võimeline ka välispoliitiliselt tähtsaid kokkuleppeid sõlmima. Kui suur on aga SALT II tõeline väärtus peaks selguma senatis toimuvatel läbirääkimistel ja asja igakülgsel arutamisel.

K.A.

E.V. esindaja E. Jaakson välisministri vastuvõtul

Traditsiooniline välisministri C. Vance ja tema abikaasa poolt USA-s akrediteeritud välisriikide saatkondade juhtide ja nende abikaasade auks korraldatud vastuvõtt ja eine toimus välisministeeriumi vastuvõtu ruumides 6. aprillil. Sellele oli kutsutud ka E.V. esindaja Ernst Jaakson abikaasaga.

Kogunemisel esitati riikide esindajaid protokolliülema poolt välisminister C. Vancele ja tema abikaasale. Selle järele avanes hea võimalus saadikutel omavahelisteks kõnelusteks.

9. aprillil toimus New Yorgi konsulaarkorpuse koosolek, milleks koguneti Filipiinide majja. Sellest võtsid osa E.V. esindusest E. Jaakson ja konsul A. Linkhorst. Kõnega esines seal New Yorgi linnanõunik kultuuriliste küsimuste alal Henry Geldzahler.

(VES)

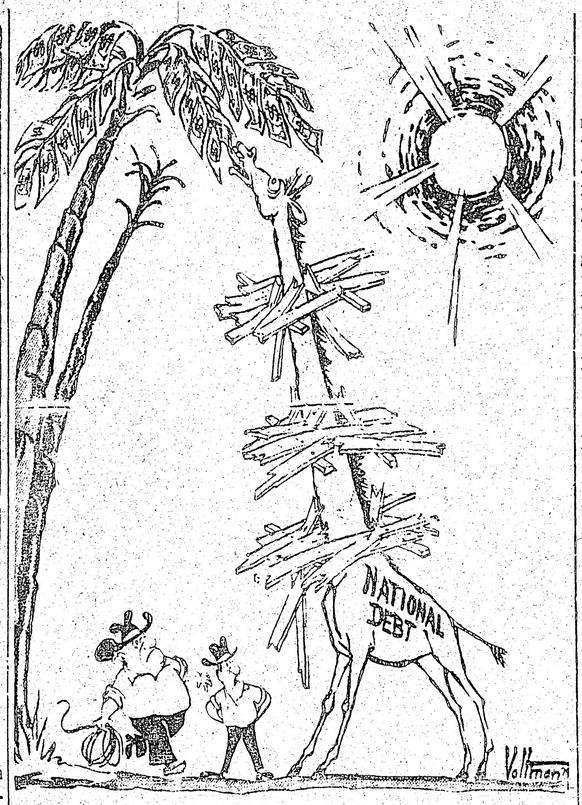

„Ma ei tea ühtegi lage, millest ta poleks suutnud läbi murda.'

Kommentaarid

Moskva on rakendanud okupeeritud Eestis kindla ja läbiproovitud valitsemissüsteemi — Venemaalt Eestisse saadetud eestlased ja venelased käsutavad ning eesti oma parteimehed on nende käskude ja korralduste rakendajaks. See selgus eriti kujukalt Tallinnas äsja toimunud Eesti Kommunistliku Partei Keskkomitee koosolekul, kus Venemaalt sisse toodud eesti päritoluga peaminister V. Klauson tõi esile põllumajanduses esinevaid tagasilööke ja ettepanekuid nende parandamiseks ja puht eesti päritoluga põllumajandusminister H. Männik alandlikult need nurisemised ja parandusettepanekud aktsepteeris, märkides, et Eesti NSV põllumajandusministeerium võtab arvesse tema aadressil pleenumil tehtud kriitilised märkused ja rakendab abinõusid selleks, et rajoonid ja majandid tingimusteta täidaksid tootmisplaanid.

Peaminister Klausonil oli oma pikas mitmetunnilises kõnes eesti põllumajanduse kohta palju ütelda ja kritiseerida ning ta oli sunnitud isegi avameelselt tunnistama, et käesoleval aastal on esimese kahe ja poole kuuga varutud mullusega võrreldes liha 16 protsenti, piima 13 protsenti ja mune 5 protsenti vähem, mis omakorda on põhjustanud mõningaid raskusi elanike normaalsel varustamisel loomakaitsesaadustega.

Kuid peaministril olid ka oma kindlad plaanid kuidas nendest hädadest üle saada ning ta andis keskkomitee liikmetele ja põllumajanduse ekspertidele tiheda õppetunni lihasaaduste produktsiooni suurendamiseks, mainides, et lihatoodangu peamine suurendamise reserv on seakasvatuse ja lihalinnukasvatuse aktiivne arendamine, samuti realiseeritavate karilloomade ööpäevase kaaluiibe ja keskmise kaalu märgatav suurendamine. Peaminister andis agronoomidele partei täpsed juhised kuidas sigu intensiivsemalt nuumata, ja kuhu üha kasvavat sigade peret korterisse paigutada. Kuivõrd detailidesse läks peaminister seakasvatuse alal, seda kinnitab juba seegi osa kõnest, milles kinnitati, et sigade nuumamisel tuleb saavutada ööpäeva keskmise kaaluiibe suurenemine vähemalt 500 grammini ja viia realiseeritavate sigade keskmine kaal 105—110 kilogrammini.

Nii-siis — Kreml on rääkinud oma asevalitseja suu läbi ja teinud korralduse, et iga eesti siga peab ööpäeva jooksul võtma kaalu juurde 500 grammi. Kui põllumajanduse minister ja kolhooside esimehed seda korraldust ei suuda täita ja sea kaal tõuseb ainult 499 grammi, siis hoidku oma nahk!

*

Asjad ei ole töötanud kaugeltki välja sellisel kujul nagu seda loodeti. Juttu on Vietnamist, kus Hanoi valitsus pärast sõja lõppemist ja Lõuna-Vietnami ühendamist Põhja-Vietnamiga deklareeris, et nüüd on kõik mured ja raskused murtud ja ühendatud Vietnam läheb vastu hiilgavale tulevikule ja majanduslikule õitsengule. Tegelikult ei ole need unistused ja lootused aga kaugeltki täitunud ning ühendatud Vietnam on palju raskemas olukorras kui enne Põhja- ja Lõuna-Vietnami liitmist.

Vietnami majanduslikud raskused on tingitud paljudest põhjustest. Esmajoones on pikad sõjad Vietnami majandust raskelt koormanud ning viimaste kuude kestel annavad eriti rängalt tunda sõjaliste operatsioonide kulud Kambodzhas ja võitlustes Hiina vastu. Vietnami põllumajandus, mis moodustab rahva peamise sissetulekuallika, on kannatanud 1977. ja 1978. aastal tormide ja üleujutuste tagajärjel ning tööstus, mis asub peamiselt Lõuna-Vietnamis, ei ole saanud endale jalgu alla tooraine- te nappuse ja kommunistliku süsteemi rakendamise tõttu. Erilise pinge ja seoses sellega ka majanduslikud tagasilöögid on tekitanud Hanoi valitsuse range ja kangekaelne poliitika, mis taotleb Lõuna-Vietnami vormimist ja kujundamist täpselt Põhja-Vietnami näo järele. Kogemused aga kinnitavad, et tööstuse natsionaliseerimine, põllumajanduse kolhoseerimine ning endiste sõdurite ja riigiteenijate allasurumine ja orja seisusse paigutamine, on tekitanud Lõuna-Vietnamis kommunistidele selliseid tagasilööke, mida nad ei osanud enne oma vallutusretkele asumist karta.

Kommunistide julm ja ebapraktiline sotsialiseerimisprotsess on toonud kaasa olukorra, kus Lõuna-Vietnamis valitseb suur toiduainete ja tarbekaupade nappus ning inflatsiooni kasv on hirmuäratavalt 100 protsenti aastas.

On mõistetav, et selles olukorras Vietnam sirutab oma käe välja ja nõuab ning palub lääneriikidelt ja kommunistlikkudelt riikidelt abi. Ühendriikidelt nõuti mitmesuguste trikkide ja ettekäänetega miljardeid toetust, kuid ameeriklased ei ole seni oma rahakapi Hanoile lahti teinud. Teistest demokraatlikkudest riikidest on kõige rohkem toetust andnud Rootsi (umbes 100 miljonit dollarit aastas), Jaapan ja Prantsusmaa. Kommunistlikkudest riikidest on kõige suurimaks abistajaks N. Liit, kelle toetus peale sõjalise abi ulatub 50 miljoni dollarile aastas. Kuid sellele lisaks on Ida-Euroopa kommunistlikud riigid andnud veel umbes 300 miljonit dollarit aastas.

(Järg lk. 3)

Kartmatu usuvõitleja kommunismi vastu

Pastor Richard Wurmbrand kirjeldab kiriku masendavat olukorda kommunistlikes riikides

„Christian Missions to the Communist World" nimelist organisatsiooni juhib saksa pastor Michael Wurmbrand. Organisatsiooni ajakirja „The Voice of the Martyrs" detsembrikuu numbris toob pastor Richard Wurmbrand mitmeid uudiseid ja teateid olukorra kohta N. Liidus usulisel alal. Need uudised ei näita kõrgeltkiidetud „usuvabadust" eriti heas valguses.

R. Wurmbrand ütleb, et pärast kaheksat aastat kommunistlikus vanglas viibimist on talle tuttav sealne kord. Ühel päeval üks grupp ortodokspreestreid vangistati. See juhtus talvel ja kõigil tuli istuda külmal betoonpõrandal. Aegajalt joobnud vangivalvurid karjusid: „Kõik preestrid välja!" misjärel neid pekstl. Üks preester ikeda ta kaua oli andnud, ütles siiski, et see ei ole teda kurvaks, kuna kurvals teeb asjaolu, et ta pole pühak.

Kuid praegu on kirikuels palju tõsisemaid asju, mispastor Wurmbrandi kurvastavad.

Ta vaatleb olukorda Liibanonis, kus sadu kristlasi on mirvatud Nõukogude Liidu poolt toetatavate süüria vägede poolt. Brut on peaaegu hävitatud. Pastor Wurmbrand arvab, et kui Libanoni kristlased on tapetud, tulb järg miljonite teiste kristlaste kätte, kes elavad Kesk-Idas. Ainad, kes kristlasi seni on aidanud, on olnud Iisraeli sõjaväeülksused.

Mis teda aga eriti kurvastab, on et Kirikute Maailmaliit on andnud rahalist toetus kommunistlikele geriljadele Rodeesias, kes on surmanud 40 misjonäri ja nende lapsed. Mõrvarid nimetavad end „vabadusvõitlejaiks".

Ta küsib, miks need kes võitlevad tõeliselt vabaduse eest nagu Liibanoni kristlased ja kommunistlikes vanglais vaevlejad, ei ole saanud Kirikute Maailmaliidult toetust.

Hoopis vastupidi, Kirikute Maailmaliit on asunud Wurmbrandi vastu võitlusse.

Van der Heuvel, üks Kirikute Maailmaliidu direktoreist on kirjutanud pamfleti tiitliga „Richard Wurmbrand — reaktsionäär", kus kirjeldatakse pastorit kui kommunistlike riikide tagakiusajat. Keegi kirikute juurest pole tema kaitseks sõna võtnud, ainult Austraalias ilmuv „News Weekly" oma 6. sept. numbris toob selle esile, öeldes, et Van der Huevel on jätnud nimetamata salajase poltsei ja soomusmasinate arvu, mis nende süüdistuste esitamisel peaks olema Wurmbrandil kasutada, ja küsib, kuidas võiks pastor Wurmbrand üksinda tagakiusata sellist jõulist riikide blokki, mida isegi Ameerika Ühendriigid ei taha häirida.

Ta ei saa nõustuda ka Kirikute Maailmaliidu poolt väljaantud pamfletiga mille tiitliks on „Just Men Desert" (Õiged mehed deserteerusid), kus öeldakse, et „Jumala Poja uuestisiind toimus Ameerika Ühendriikide armee desertööride hulgas", ega mitte jumalateenistusi. Ta ise on olnud mitu korda arreteeritud. „Sel päeval kui nad murravad mu kaela, ei jää sinna enam avatud kirikut. Palun, aita mind, pea nendega läbirääkimisi kui nad küsivad."

Olukorra tegi halvaks asjaolu, et nüüd oli paavst Nõukogude Liidu kiriku saladusist teadlik. Nikodemos kindlasti rääkis talle palju rohkem kui ajalehes avaldati. Mõned päevad hiljem oli paavst surnud, kuigi ta oli täie tervise juures, täpselt nii nagu sobis Nõukogude Liidule. Jugoslaavia kommunistlik ajaleht andis oma hoiatuse juba enne tema valimist.

Itaalia katoliiklik organisatsioon „Civilta Christina" kahtlustas halba mängu ja nõudis lahkamist, nagu seda oli tehtud Pius VIII puhul.

Selleks polnud mingit kanoonlikku takistust, aga sel korral keelduti, kuigi seda oleks tehtud igaühega, kes selliselt müstiliselt suri. Wurmbrand ütleb, et samal ajal surmati Londonis bulgaarlane mürgitatud nõelaga ja küsib, et kas midagi samasugust võis juhtuda paavstiga? Ja kas peeti targemaks mitte kommuniste häirida oma uurimisega? 1948. a. Rumeenia metropoliit Ireneu ja patriarh Nikodemus surid müstiliselt just siis kui kommunistid soovisid nende kohti asendada oma meestega. Usuti, et punased olid tapjad.

Edasi Wurmbrand vaatleb kommunistliku arengut maailmas. Uus Hebriididel, Melaneesias asuvail saartel olid esimesteks misjonärideks Williams ja Harris, kes kannibalide poolt söödi. Neile järgnes misjonärina Paton, kes aastakümneid suure raskusega suutis saarte elanikele selgeks teha kristliku eluviisi ja usu Päästjasse. Kui 50 aastat tagasi esimesed kommunistid sinna läksid oma propagandat tegema, öeldes et Jumalat pole olemas, vastas talle kohalik pealik: „Tänu Jumalale, kelle eksistentsi sa ei usu, et sa tulid pärast Patoni siia, muidu oleksid sa juba söödud!"

Pärast seda on kommunistid muutunud targemaks, nad peidavad oma usu vihkamise, nad lähevad alaarenenud maadele kui „progressiivsed kristlased".

Praegu aga Uus Hebriididel valitsevad kommunistid, valitsuse liikmeid nimetatakse komissarideks ja igatüks annab kaaslasele seltsimehe tiitli. Juba räägitakse kristlaste tagakiusamisest, mis võivat järgneda.

(Järg lk. 7)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

28. ja 29. apr. dr. T. Sauks, tel. 461-0912.

5. ja 6. mail, dr. Kasari, tel. 532-9863.

Lembit Avessoni kontsert

Pühapäeval, 29. aprillil kell 4 p.l. toimub Peetri kirikus „Musica Divina" koori ja „Musica Viva" kammerorkestri kontsert Lembit Avessoni juhatusel. Kontserdi kavas on barokkajastu suurmeistri Antonio Vivaldi ja romantilise ajastu Franz Schuberti helitöid. Vivaldi helilooming kuuluvad ooperid, oratooriumid, kantaadid ja üle kolmesaja kontserdi keelpillidele või keelpillide ja puhkpillide kombinatsioonidele. Kõnesoleval kontserdil tulevad esitamisele üks viiulikontsert ja tshello-sonaat.

Aastal 1815, kuuskümmend neli aastat pärast Vivaldi surma, kirjutas 17-ne aastane F. Schubert oma G-duur missa. Selle lühikese ajavahemiku jooksul oli muusikaline maailma kogenud klassikalise ajastu meistrite — Haydn, Mozart, Beethoven — geniaalsust, mida noor F. Schubert edasi arendas.

Äärmiselt meloodiline ja kompositsioonilt lihtne, samas aga, kus tekst seda nõuab, dramaatiliselt tugev, lühimissa ei kasuta Haydni poolt eelistatud vormi, kus „Kyrie" muusikaline motiiv kordub nii „Credo" kui ka „Agnus Dei" osades. F. Schubert on kõik viis peaosa — „Kyrie", „Gloria", „Credo", „Sanctus" ja „Agnus Dei" komponeerinud eraldi tervikutena.

Loodame, et kauni muusika harrastajad ja Lembit Avessoni viimistletud muusikalise tõlgenduse hindajad austavad oma osavõtuga meie andeka helilooja ja maestro kontserti.

Pääsmeks on kirikukorjandus.

Üleskutse noortele eesti kunstnikele

21.—24. juunini toimub Eesti Majas Tallinn Festival '79. Üks ruum on sel puhul varutud eesti noortele kunstnikele. Sellele on antud nimeks „Kiek in de Kunst" ja seal on ettenähtud näitus eesti noorte kunstnike töödest foto, filmi, kujutavkunsti ja skulptuuri alal. Väljapankute organiseerijaks on Evi Tarkus.

Organiseerija soov on, et noored eesti kunstnikud võtaksid enne 16. maid temaga kontakti oma tööde näitusele saatmiseks. Kirjalikult: Evi Tarkus, 388 Keewatin Ave., Toronto, Ont. M4P 2A5, telefonil 481-7359.

Teadaanne

Eesti Liit Kanadas korraldusel toimub ÜHISLEND Lääneranniku Eesti Päevadele, 1. juulil, k.a. Asjast huvitatuil palume registreerida hiljemalt 1. maiks k.a. pr. Johansonile, tel. 494-3147.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Kuid sellest kõigest ei piisa nendeks piinarikasteks operatsioonideks, mida nimetatakse „kommunismi ülesehitamiseks". Arvatakse, et Moskva peab Hanoile oma toetust veelgi suurendama ning et Vietnamist kujuneb täielikult N. Liidu vasall või „teine Kuuba". Jääb ainult üle küsida, kui suurel määral ja kui kaua suudavad Eesti ja teised Moskva koloniaalriigid tulevikus N. Liidu impeeriumi sunniviisil toetada ja seda jalul hoida?

AMI

Kuidas eesti noorest sai väliskorrespondent

Tiiu Lukk oma ajakirjanikukarjäärist ja elust Lõuna-Aafrikas

Välismaailmas hariduse saanud ja siin läbilöönud noori eesti ajakirjanikke on vähe ja ainult mõnel üksikul on õnnestunud tugevas konkurentsis karjääri teha ja oma eksistentsi ajakirjanikuna kindlustada. Üks sellistest noortest ajakirjanikest on Ühendriikides kasvanud Tiiu Lukk, kes on enda üles töötanud väliskorrespondendi positsioonile ja on praegu Washingtoni ajalehe „Washington Star'i" ja ABC televisiooni saatejaama alaline kaastööline Lõuna-Aafrikas ja Rodeesias, alalise elukohaga Johannesburgis.

Tiiu Lukk annab oma senisest karjäärist ja praegustest vastutusrikastest ülesannetest Lõuna-Aafrikas ja Rodeesias pikema ülevaate oma kodukoha ajalehes „Prior Lake American'is", mis ilmub Prior Lake'is, Minnesotas, kus ta isa Olaf Lukk töötab arstina. Samas ajalehes avaldas ta ka jõuluvaheajal kodus puhkusel viibides pikema kolmest osast koosneva artikli Lõuna-Aafrikast ja sealsetest poliitilistest probleemidest.

Tiiu Lukk mainib, et ta ei mäleta enam seda momenti, mil temas tekkis esmakordselt idee, et temast peab saama väliskorrespondent.

Ta arvab, et esimene seeme selleks külvati lapsepõlve perioodil, mil vanemad viisid ta vaatama Liitunud Rahvaste Organisatsiooni hoonet. Umbes samal ajal kinkisid vanemad talle ka raamatu „Christmas in Other Land's" (Jõulud teistel maadel) ning selle raamatu taustal koitis äkki noorele tüdrukule, et maailmas elab mitmesuguseid rahvaid, kelledel olid erinevad kultuurid, milliseid ta otsustas oma kogemuste kaudu tundma õppida. Seda soovi tiivustati ka Tiiu Lukki kodus, kus „Prior Lake Americans" artikli kohaselt perekonna eesti päritolu, kultuuri ja sõbrad kujundasid võluva vastukaalu ameerika kasvatusele,

andes noorele kahe-dimensioonilise lapsepõlve, mida ta ise peab väga õnnelikuks.

Pärast kohaliku keskkooli St. Olav College'i lõpetamist viibis ta Kreekas ja teistes Euroopa riikides ning siis tegi ta endamisi ka lõpliku otsuse ajakirjaniku karjääri valimiseks, kuna see annab võimaluse maailmas palju ringi rännata, teiste rahvaste kultuuridega tutvuneda ning erirahvuste vahel vastastikust arusaamist süvendada.

TIIU LUKK

1974. ja 1975. aastal õppis ta New Yorgis Columbia ülikoolis ajakirjandust ja töötas seejärele kahe aasta kestel San Franciscos filmiajakirja „Super-8 filmmaker'i" peatoimetajana. Siis aga jõudis ta otsusele, et kõige paremaks võimaluseks väliskorrespondendi kohta saada ja sellel alal töötama hakata

avaneb ainult sel juhul kui ta on valmis siirduma mõnda maakera tulipunkti ning müüma oma artikleid Ühendriikide ajalehtedele vaba ajakirjanikuna.

Kuid asukoha valikuvõimalusi ei olnud palju — Vietnami sõda oli lõppenud, India sündmused ei huvitanud eriti ameeriklasi ning Hiina ei lasknud sel ajal väliskorrespondente pikemaks ajaks sisse. Selles olukorras otsustas ta siirduda Lõuna-Aafrikasse, mille vastu ta oli huvi tundnud juba ajakirjandust õppides.

Tiiu Lukk võttis kontakte mitme Ühendriikide ajalehega ja ajakirjaga, lubades neid esindada Lõuna-Aafrikas. Ja kui ta 1977. aasta aprillis Ühendriikidest lahkus, olid tal kokkulepped artiklite saatmiseks „Washington Star'iga" (õhtuleht Washingtonis), Hearsti kontserni ajalehtedega, „Business Week" ja „Africa Report" ajakirjadega.

Tiiu Lukk likvideeris oma elujärje Ühendriikides, ostis lennupileti Lõuna-Aafrikasse ja elab sellest ajast alates Lõuna-Aafrika majanduselu tsentrumis Johannesburgis.

Seal tekkisid tal kontaktid Ühendriikide ABC televisiooni saatejaamaga ning ta töötab ka saatejaama Johannesburgi büroos, koostades raadio ja televisioonireportaazhe. Kirjeldades oma tavalist tööpäeva mainib Tiiu Lukk, et kui ta ei ole kusagil ringreisil ja viibib Johannesburgis, siis läheb ta hommiku büroosse, kus ta tutvub kohalike ajalehtede ja teadeteagentuuride uudistega. Kui ta leiab midagi, mis Ühendriikide massimeediat huvitab, siis võtab ta kontakti ABC raadioteenindusega New Yorgis ja teeb sellele oma ettepanekud.

Kui raadio uudisteteenindus on mõningatest ettepanekutest huvitatud, siis koostab ta nendest helilindil 35 sekundit vältavad saated ja saadab need telefoniteel edasi New Yorgis asuvasse stuudiosse.

Ülejäänud osa päevast kasutab Tiiu Lukk uurimiseks ja intervjuude tegemiseks ja pikemate artiklite kirjutamiseks ajalehtedele. Tal on antud oma artiklite valikul vabad käed ning ta kirjutab paljudel teemadel alustades poliitilisi ja majanduslikke probleeme käsitavate artiklitega ja lõpetades arstiteadusega ja filmitööstusega. Arsti ütrena sooritas ta külaskäigu ka kuulsasse Groote Schuur haiglasse Kaplinnas, kus tal oli võimalik intervjueerida ühte kuulsat südameoperatsioonide spetsialisti ning külastada patsienti, kellele oli siirdistutamisega antud shimpansi süda.

Toidumured Eestis suurenevad

STOKHOLM (T) — Kodumaalt tuleb eraviisiliselt järjest teateid, et toidulaud läheb üha kehvemaks, rääkimata valikust. Kõigepealt liha- ja piimatoodete poolest. Kartuli ja muu juurviljaga öeldakse juba praegu kitsas käes olevat, kuigi uus saak on alles kaugel. Kanamunagi olevat haruldus. Puudused peegelduvad aeg-ajalt ka Tallinna ajalehtedes ja parteifunktsionääride sõnavõttudes. Vahel loeme, et loomad lõpevad laudas, sööt on napilt ja see vähenegi alaväärtuslik. Lehmade piimaand kipub vähenema. Kartulisaak oli kehv halva ilmastiku tõttu, eriti koristusajal.

Algul, kui puudus hakkas tõsiseks minema, pandi süü kõigepealt halvale põllumajandusaastale — ilmastiku poolest, mis muidugi etendas oma osa, eriti saagikoristamise ajal kui tihti vihma valas hommikust õhtuni.

Viimasel ajal aga veeretatakse süü järjest rohkem inimeste kaela

— loomatalitajad on lohakad, ei käi õigesti ümber kasinavõitu söödaga, eksivad laudakorra vastu, jätavad kohaletoodud sööda lageda taeva alla. Kartulihoidlad on halvas korras — jälle inimeste süü. J.n.e.

Põllumajanduse plaaninorme tõstetakse Eestis aastast aastasse, 1979. a. üldkoguses jälle 10 prots. võrreldes mullustega. Need on ka täidetud ja koguni ületatud, välja arvatud omatoodetud loomasööt m. aastal. Kuid eestlased **oma kodumaal** ei valitse ise endi toiduvarusid. Need määratleb nii tootmise kui tarbimise osas NSVL riiklik plaan, mis tuleb täita ja ületada — ikka kommunismi edasiseks ehitamiseks! See tekitab elanikkonnas kibestust, eriti kui on teada, et ka praegusel toidukehval ajal veereb lihakonserve (puuduvad müügilt) ja juustukerasid Venemaale.

Avalik nurisemine, koguni protest, oleks „nõukogude riigi laimamine", tagajärgedega, mis see kaasa toob.

Pahameele abiventiiliks jäävad vaid rahvanaljad, üks kibedam kui teine, nagu neid just praegu paistab rohkesti liikvel olevat.

Käesoleva aasta algul välja kuulutatud Eesti NSV töötajate sotsialistlikest kohustustest põllumajanduse alal nähtub, et 1979. a. teraviljaplaan on 1.420.000 tn (keskmine saak ha-lt 30 tsentnerit) ja kartuli — 1450 tn (keskmiselt ha-lt 190 tsentnerit). Seega teravilja 22 ja kartuleid 34 prots. rohkem kui keskmiselt kolmel eelmisel aastal. Iga lehm peab andma keskmiselt (aasta kohta) 3650 kg piima (m.a. 3570 kg), iga kana 241 muna. Lehmade arvu tuleb tõsta 226.000-le ehk 2 prots, võrreldes mullusega ja veiste koguarvu 714.000-le, s.t. samuti 2 prots. võrra.

Nende kõrgendatud normide saavutamiseks peab põllumajanduses töötajate tööviljakus tõusma 13 protsenti

ja on täpselt välja arvustatud kui palju see tähendab üksikute saaduste järgi iga töötaja kohta.

© Märtsi lõpul korraldas Ida-Euroopa Solidaarsuskomitee koosolekuga olümpiamängudega seotud probleemide arutlemiseks. Kõneles Ülo Ignats teemal „Olümpiaad kujuneb nõukogude propagandafestivaliks" ja teiseks Christer Akerlundh teemal „Mida saab Solidaarsuskomitee teha olümpiaadi ajal".

Veerandsada usujõulist aastat

Eesti Ühendatud Kogudus Vancouveris tähistas juba 1977. aastal oma 25. aastapäeva. Nüüd ilmus trükist ka ülevaade neist 25-st aastast pildirohke albumina.

Sissejuhatuse on kirjutanud koguduse juhtlustaja dr. Artur Proos, selgitades koguduse kooseisu kuuluvate kuuluvust, kes aga üksmeelt ja osadust tundes on ühise Ühendatud koguduse Vancouverisse asutanud.

H. Kirves annab ülevaate „Eesti Ühendatud Koguduse asutamisest ja tegevusest 25 aasta kestel", mis on olnud igati edukas ja õnnistusrohke, kuni oma kiriku ehitamiseni. O. Õunpuu kirjeldab „Eesti Ühendatud Koguduse töö algusest Vancouveris", H. Kirves tutvustab koguduse juhtlustajat dr. A. Proosi, kes 1971. a. Vancouverisse saabus.

Edasi on albumis avaldatud teiste koguduste, aga ka üksikisikute tervitusi juubeli puhuks. Otseseid juubeliga seotud sündmusi kirjeldab H. Kirves artiklis „Eesti Ühendatud Koguduse 25 a. juubel". Lõpuks on avaldatud E. Toompuu kõne juubeli puhul „Koguduse alus ja eesmärk", K. Raidi kõne juubeliga seotud konverentsil „Raamatud ja pärgamendid" ja A. Proosi kõne juubelikonverentsi viimasel koosolekul, „Lõpuks vennad..."

Nende sõnaliste ülevaadete ja kokkuvõtete kõrval on tähtis osa täiendavail fotodel, mille abil on jäädvustatud töötegijate, mitmesuguste gruppide ja sündmuste kroonika. Nagu sellest on näha, on see töö olnud väga viljakas ja kuigi kogudus pole oma liikmete arvult erlti suur, on nende ustav töö olnud püsiv oma eesmärgi teenimisel.

TORONTO LINN

SUVINE KELLAAEG

Linnapea on Toronto linnas välja kuulutanud 1979. aastaks suvise kellaaja (Daylight Saving Time), mis algab kell 2 e.l. pühapäeval, 29. aprillil ja kestab kuni kella 2-ni e.l. pühapäeval, 28. oktoobril. Kellad ja uurid tulevad

TUND AEGA EDASI LÜKATA.

ROY V. HENDERSON
City Clerk

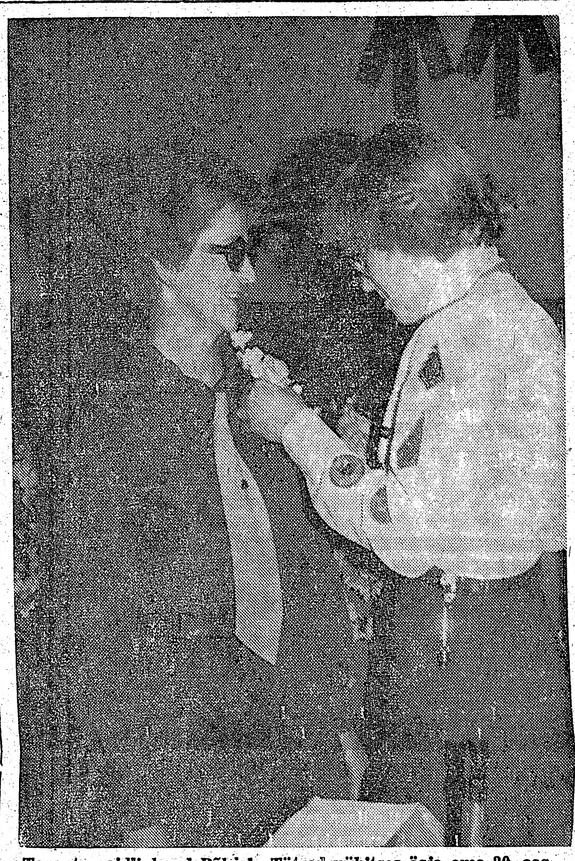

Toronto gaidlipkond Põhjala Tütred pühitses äsja oma 30. aastapäeva. Pildil gaid Enda Soostar kinnitab lipkonna juhile ngdr. Margot Nortmaale rinda lillekaunistuse. Foto: Vaba Eestlane

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69.—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

(Järg lk. 3)

OOTAMATU SURMA LÄBI LAHKUNUD KAUAAEGSET ARMAST PEREKONNASÕPRA

EVALD TOROKVEI'd

mälestavad kurbuses

J. JUHANSON abikaasaga
H. HALLING perekonnaga
M. SÄAGI perekonnaga

KALLIST ÕDE, TÄDITÜTART JA SUGULAST

MEERI KÜNNAP'it

end. Tammemägi
sünd. Gabriel

mälestavad vaikses leinas

VALLI KÄRJE
MELITA TIIDE tütrega
ARTUR GABRIEL perega

LINDA STERNHOF perega
ERNA LAANEMÄE perega
VIVI LUTS perega
MARIT VAITMAA emaga
PAUL VAITMAA perega

HARALDO ALLO perega
RAOUL ALLO emaga

LAHKUNUD ARMAST VENDA, ONU JA KODUKULA TUTTAVAT

MIHKEL MÄTAS't

surnud aprillis 1979 Kihnus

leinavad

JAAN MÄTAS perekonnaga
MIHKEL KÖSTER
MIHKEL WIDRIK abikaasaga

Puhka rahus!

Avaldame kaastunnet ÕIE SUTT'ile tema isa

MIHKEL NÕMM'e

surma puhul.

MARIA SUTT
ANNA KOLK abikaasaga
LINDA VÄHI lastega
ELISABET HOLMBERG abikaasaga
LEIDA SEPP perekonnaga

Südamlik kaastunne HELMI'le pojaga abikaasa ja isa

HUGO MAIDER'i

surma puhul

E.I.T. NAISRING

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 488-8092

KIRIKUD

TORONTO EESTI ADVENTKOGUDUS
Christuskirches,
804 Broadview Avenue
691-2848

Laupäeval, 28. aprillil hingamispäeva kool kell 9.30 hommikul teemal „Tagakiusavad võimud". JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul. Jutluse teema „Head uudised põrgust". Laste klass. Eestikeelset vaimulikku kirjandust. Laste suvelaagri informatsioon. Kõik teretulemast.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Luteri kirik,
(Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2. Tel 483-2478.

Laup., 5. mail kell 5.30 õ. ÕHTUTEENISTUS. Laulab pensionäride koor Leida Pilt'i juhatusel. Järgneb EMADEPÄEVA KOOSVIIBIMINE kohvilauas naisringi korraldusel koos pühapäevakooli lõpuaktusega.

ÕPETAJA KONETUNNID on teisipäeviti kell 6—7.30 õpetaja kodus. Muul ajal kokkuleppel.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church. 45 Davenport Rd.
Pastor dr. Allan Laur,
6 Wiarton Crt. Thornhill, Ont.
L3T 2P4. Tel. 889-0591.

Laup., 28. apr. kell 7 õ. PIIBLITUND, kõneleb pastor Helmut Rüdmik Floriidast.

Pühap., 29. apr. kell 3 p.l. misjoni JUMALATEENISTUS. Kõneleb pastor H. Rüdmik. Laulukoor, Kristuse surma mälestamine.

EVANGEELIUMI-NÄDALA jumalateenistused: teisip., 1. mail kell 7.30 õ. neljap., 3. mail kell 7.30 õ. ja laup., 5. mail kell 7.30 õ. Kõnelevad pastor Helmut Rüdmik, misjonärid Britta ja Carl Hagwall Tshiilist ja dr. Allan Laur. Koorid, solistid ja lauluansamblid.

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
317 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel 483-5847
Õp. Oskar Puhm
94 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8 tel. 483-4103

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 29. aprillil kell 11 hommikul. Mängib leerilaste ansambel. Piiblitund kell 10 hommikul. Pühapäevakool kell 11 hommikul.

„MÄLESTUSTE RADADEL" Cantate Domino korraldusel pühapäeval, 29. aprillil kell 6 p.l.

LEERILASTE ÕNNISTAMISE JUMALATEENISTUS pühapäeval, 6. mail kell 2 p.l. St. Pauli kirikus, 227 Bloor St. East. Teenivad piiskop Karl Raudsepp ja praost Oskar Puhm.

Eelteade: INGLISKEELNE LEERILASTE ÕNNISTAMISE JUMALATEENISTUS pühapäeval 10. juunil kell 2 p.l. Peetri kirikus.

NAISRINGI KOKKUTULEKUD kolmapäeviti kell 6 õhtul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti ja neljapäeviti kella 6—8 õhtul. Tel. 483-5847, 483-4103.

Viljakas usuline töö...

(Algus lk. 1)

Nõukogude, juhatuste, ja Instituudi õpilaste hoolas abivägi võimaldab EELK tegevust suhteliselt korralike ja vajalike tulemustega jatkata.

Aruandele lisaks märgiti, et õp. V. Johanson on pidanud Edmontonis ja Calgarys asuvaile eestlasile jumalateenistusi. Samuti toimus Vancouveris õp. T. Vaga kogudusele õnnistamine.

Kassaaruande esitas laekur L. Wahtras, sel oli sissetulekute poolel $2.317.73 ja väljaminekute poolel $2.216.03 näidates $101:70 ülejääki. Laekur seletas, et õp. V. Johansoni poolt on laekurile saadetud $362.53 mis on mõeldud stipendiumifondiks; summa on tema ordinatsiooni puhul tehtud korjandus mida ta soovib jätta uue vaimuliku ettevalmistamiseks. Revisjonikomisjoni protokolliga tunnistati asjaajamine korras olevaks.

Alanud tegevusaasta tegevuskava esitas praost O. Puhm kus lubati jätkata EELK ülesannet vabas maailmas oma rahvale vaimseks selgrooks ja usuliseks julgustajaks olemiseks võitluses Jumala riigi ja tema õiguste eest, millele tugineb ka meie omariikluse ja terve inimkonna vabadusvõitlus. Vajalik oleks kõigil vaimulikel ja nende abilistel mitte tüdida ega väsida, vaid usuelu süvendada jumalateenistuste, palveteenistuste, piiblitundide, laulukooride, orkestrite, solistide kaudu, kasutades eriti nooremaid jõude, kes on võimelised jätkama praeguse generatsiooni tööd.

Usuteadusliku Instituudiga on suudetud kiriku juurde tuua arvukas kogu abilisi ja seda tööd tuleb moraalselt ja aineliselt toetada.

Kiriku tuleviku huvides peab ergutama ja veenma noori usuteaduslikuks stuudiumiks ning stipendiumitega seda toetama. Luteriusu kirikus on pastorid kõrgema teoloogilise haridusega ja seda ei tohi unustada, ei tohi tekkida arvamist, et ainult lühikursustega ollakse lühikese ajaga täiskõlblikud pastori ülesandeks. Väga oluline on, et ametivennad EELK põhimäärustest kinni peaks kogudusliikmete ühest kogudusest teise siirdumisel. Kuna segaabielusid on juba üle poole, siis tuleb perekondi teenida inglise keeles. Ainult oma keelt rõhutades sammume paratamatult vastu tühjenevale kirikule. Tuleks kaaluda usuliste laagrite korraldamist ja eestikeelse usuõpetuse õpetamist lasteaedades ja koolides.

Praostkonna sinodi teise osa avaldame järgmises „Vaba Eestlases".

Eesti Sihtkapital Kanadas...

(Algus lk. 1)

Järgmise tegevusaasta kava esitas esimees H. Lupp. Sihtkapital jatkab oma tegevust ja eestlaskonna teenimist vastavalt organisatsiooni põhialustele. Üks osa oma tegevuskapitalist loodab Sihtkapital saada annetussummadest, kuid sealjuures on raske ette ennustada pärandisummade laekumist 1979. aastal.

Toetuste määramine saab toimuda ainult ESK fondi kasumitest, millega ka eeloleval tegevusaastal tuleb arvestada.

Selgitustöö ja vastava informatsiooni levitamine testamentide tegemise vajadusest jatkub ning eriti tahetakse hoolitseda selle eest, et meie rahvuslikud varad ei läheks raudse eesriide taha.

Eestikeelne jumalateenistus Calgarys

Calgarys toimub 6. mail algusega kell 4.30 eestikeelne jumalateenistus First Lutheran kirikus, mis asub 1001 7th Ave., SW. Jumalateenistusel jutlustab pastor V. Johanson.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
Tel. 461-2077
462 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.,
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 29. aprillil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb jutl. H. Rüdmik, laulab segakoor.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3—3.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 29. apr. kell 10.15 homm. pühapäevakool. Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid, tshellomuusika. Kell 6 õ. NOORTE ÕHTU, meeskvartett, noorte tunnistusi. Kõneleb külalisena H. Rüdmik.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühapäeval, 29. aprillil JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul.

Pühap., 6. mail JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Samal pühap., 6. mail INGLISKEELNE JUMALATEENISTUS kell 1. p.

Õpetaja kõnetunnid teisip. ja neljap. 6—8 õ. kiriku käärkambris.

H. Mäeste esitas eelarve, kus tulud, peamiselt annetustest, olid kalkuleeritud 22.600 dollarile ja kulud sama suurele summale. Kuludest oli ette nähtud toetusteks 15.000 ja investeerimise fondi 4500 dollarit. Tegevuskava ja eelarve kinnitati.

Juhatusesse valiti tagasi vanuse järele välja langenud liikmed H. Lupp ja A. Taul. Välisrevidendiks valiti tagasi T. Kõhelik. Tagasi valiti ka kõik senised toetuste komitee (Grants' Committee), investeeringute komitee (Investment Committee), informatsioonikomitee (Public Relations Committee), juriidilise komitee (Legal Advisory Committee ja revisjonikomisjoni liikmed.

Koosolekul algatatud küsimuste all puudutati testamentide tegemise küsimust, mille kohta H. Lupp mainis selgitavalt, et inimesed hakkavad aru saama testamentide tegemise tähtsusest, kuna muidu võivad pärandussummad minna nende valdusesse, kellede eest meie ära põgenesime.

Koosoleku lõpul võttis sõna H. Teder, kes juhtis tähelepanu faktile, et esmaspäeval, 23. aprillil, möödub 60 aastat Eesti Asutava Kogu kokku astumisest. Sel puhul tuleks meil eriti kogu maailma tähelepanu juhtida meie maal valitsevale okupatsioonile ja Eestis valitsevale venestamisohule.

Ligemale tund aega kestnud asjaliku ja hästi ettevalmistatud koosoleku lõpetas H. Lupp tänusõnadega suurele annetajale Aleksander Haavaniidule.

Pärast peakoosolekut toimunud juhatuse koosolekult valis juhatus H. Lupp'i tagasi esimeheks. Teisteks juhatuse liikmeteks on: abiesimees K. Meipoom, sekretär H. Teder, laekur H. Mäeste, ametita liikmed V. Ernesaks ja A. Taul.

Kustav Viljur

IN MEMORIAM

Paastukuu 22. päeva varahommikul sulges viimne eluring näitekunstnik-näitejuhil Kustav Viljuril. Kadunu sündis 20. jaanuaril, aastal 1900 Harjumaal, Kuusalus. Pärast osalemist Vabadussõjas, sai Viljurist Narva teatri näitleja; hiljem ka lavastaja. Ta saavutas lühikese ajaga suure populaarsuse ja nimetati pärast 15 aastast lavategevust E.V. Valitsuse otsusega näitekunstnikuks. Viimasel kodumaal veedetud aastail toimis ta ka Narva teater „Võitleja" juhatajana. Sõjapäevil siirdus perega esmalt Rootsi ja sealt Ühendriikidesse. Elunes ja töötas Long Islandi poolsaarel, tehes pidevalt kaasa NYE Teatris nii näitlejana kui lavastajana. Tema rollikujunduse tippsaavutusteks olid muhedad külataadid, taluperemehed ja sõnakad rannaätid ning üheks lemmikosaks Jaak Jooram „Mikumärdis". Mainitud osa kehastas ta suure eduga ka New Yorgis. Tema ampluaa ulatusest annavad aga tunnistust osatõlgendused nagu Indrek „Karin ja Indrekus", Rasmus Noorkikas „Põrunud aru õnnistuses" ja George Marden inglase Milne'i salongikomöödias „Vajd üks mööduja" NYE Teatris. Külalisetendustel Kanadas on võidud Kustas Viljuri tüübiloomise kunsti nautida Fodori „Küpsustunnistuses" (filosoofia õpetaja), lordi osas ülalmainitud inglise komöödias ja „Kõrboja peremehes" (Katku Villu isa).

Mõne aasta eest puhkepalgale siirdudes sai Kustas Viljuri elukohaks mereäärne linnake Rocky Point Long Islandil Eesti Küla vahetus läheduses. Seal lõi ta agarasti kaasa kõigis eestlaste üritustes. Sellel kaunil, mõneti eesti põhjarannikut meenutaval kalju- ja liivarannikul asuvast majakesest keset roosiaeda saigi ta viimne maine kodu. Kolleegid ja sõbrad mälestavad teda kui erakordselt hingesooja, leebet ja tasakaalukat inimest, kelle kaotus on korvamatu. Puhka rahus, kallis Kustas!

KADI TANILOO

Marie Under sai 96-aastaseks

STOKHOLM (EPL) — Marie Underil oli Vårbergi pikaravihaiglas 96-aasta sünnipäev. Eriksa vaimuga poetessi, kes hoolega jälgib eesti elu, eriti aga kultuurielu ja maailmasündmusi. käisid sel puhul kahe päeva jooksul tervitamas rohked külalised, nende hulgas Eesti Naisklubi esindaja Lisette Steinman, Eesti PEN-klubi esindaja Karin Saarsen (kes tõi ka Vilma Belinfonte poolt vahendatud holladi-eestlaste tervitused), Eesti Kultuuri Koondise esindaja Leonid Laid, EK Naissektsiooni esindaja Renate Kaasik, Mälarhöjdeni vanad naabrid Leini Mälk ja Helmi Rajamaa, Hägersteni koguduse õpetaja Artur Kõdar, sünnipäevalapse eest truu hoolitseja Margot Lehiste jt.

Loomulikult oli seal ka tütar Hedda Hacker ning sugulasi.

Kirjalikult oli meeles pidanud kirjanik Pedro Krusten Washingtonis, Õie Fleig Zürichist jt.

Karl Gruner USA lennuväe leitnandiks

SAN FRANCISCO (VE) Hiljuti lõpetas Karl Gruner Kalifornia Ülikooli insenerina BS kraadiga. 30. märtsil anti talle USA lennuväe reserv-leitnandi paberid. Noor leitnant alustab oma tegevteenistust aastapikkuse lenduriväljaõppega Texases selle aastal lõpul. Vahepeal õpib ta edasi magistrikraadi saavutamiseks Kalifornia Ülikooli Haywardi Campuses. Noor ohvitser on San Francisco Eesti Seltsi esimehe Peeter Gruneri poeg. Tal on peale lendamise ka teisi huvialasid. Karl Gruner on ka klaverikunstnik. Õppinud ja ennast arendanud tuntud muusikapedagoogide juures on ta esinenud korduvalt San Francisco eestlastele ja Lääneranniku Eesti Päevadel Vancouveris.

Eesti panga... mis 15 miljo...

STOKHOLM
Laenu-Hoiu Ühis... aastakoosolek pe... Stokholmis, koha... Koosoleku avas ... puudutas panga ... aastapäeva omaa... sid. Panga tegevu... seks eesti organ... Eesti Laenu-Hoi... metele eesti aja... mistoetusi välja ... 500.000 krooni (... saks on toetatud.

Panga hoiuste ... nud aastal umbe... kui varem. Hoi... vastab Rootsi ke... Eesti pangal on ... miljoni krooni (... larit), hoiuarvete... kuna keskmine ... 10.000 krooni. P... möödunud aasta... sioonidele toetus... (ca $2.500), ajal... **preemiaiks 13.65...** panga tegevusku... (ca $2.500). Kokk... kuludeks kasuta... kr ((ca $12.000)...

Juhatuse liikm... si Leo Karupää ... hatuse kandidaa... ting.

Walter Loo...

ilma suurema ... töödele tähelepan... püsivalt ja omas... nud laadis tööt... alal Walter Lood... deda tema äsjase... aprillil Eesti Mä... tööd näitasid läb... loomingust maast... de alal.

Nii oma maast... ledes on ta realis... tograafilise detail... lilli ja need sellis... ilma et kunstniku... se midagi oleks ... sandunud. Pärast... heaega pole mär... loomingus, võibo... rohkus koloriidis,... suutnud käsitle... efekti. Seda on ... tikumaalides, kus... dusega on teatud... line, mis näib ot... limisel ta töödes...

W. Loodi tööd... gut tõsiselt võtt... dud. Võibolla ku... tagasihoidlikkuse... kupiiri, sudaks ... luua, sest ta on ... sega ja värvime... duseks kunstis.

Üleskutse ... orkestrimõ...

Laulupeo ühis... Toronto ja üm... dele ja üksikla... 24. aprillist ala... ja neljapäeva õ... ti Majas To... P.-Ameerika ee... laulude viimistl... toivuvad vajadu... rühmade viisi.

Orkestriproov... laarselt iga kol... 8.00 Eesti Maja...

EESTI ... PÕHJA-A...

JAAN... KATU...

Tel. 6...

Teeme uusi ja... nii linnas k...

Eesti pangal Stokholmis 15 miljonit krooni

STOKHOLM (EPL) — Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse esinduskogu aastakoosolek peeti 31. märtsil Stokholmis, kohal oli 23 liiget. Koosoleku avas A. Ventsel, kes puudutas panga asutamise 15. aastapäeva omaaegseid meeleolusid. Panga tegevuse ajal on toetuseks eesti organisatsioonidele ja Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse liikmetele eesti ajakirjanduse tellimistoetusi välja antud umbes 500.000 krooni (ca $115.000). Lisaks on toetatud eesti kirjastusi.

Panga hoiuste tõus oli möödunud aastal umbes samal tasemel kui varem. Hoiuste tõus 17,5% vastab Rootsi keskmisele tõusule. Eesti pangal on hoiuseid üle 15 miljoni krooni (ca 4 miljonit dollarit), hoiuarvete arv on üle 1500, kuna keskmine arve suurus on 10.000 krooni. Pank on jaganud möödunud aastal eesti organisatsioonidele toetust 9450 krooni (ca $2.500), ajalehtedele tellimispreemiaiks 13.650 kr. (ca $3.400), panga tegevuskulud olid 10.700 kr. (ca $2.500). Kokku oli pangal erikuludeks kasutada olnud 51.490 kr ((ca $12.000).

Juhatuse liikmeteks valiti tagasi Leo Karupää ja Agu Kriisa, juhatuse kandidaadiks Aarne Võting.

Walter Loodi maalid

Ilma suurema reklaamita ja oma töödele tähelepanu tõmbamata on püsivalt ja omas kindlaks kujunenud laadis töötanud maalikunstnik alal Walter Lood. Seda võisime tõdeda tema äsjasel näitusel 7. ja 8. aprillil Eesti Majas, kus ligi 30 tööd näitasid läbilõike ta uuemast loomingust maastikumaali ja lillede alal.

Nii oma maastikes, eriti aga lilledes on ta realist, kes mõneti fotograafilise detailsusega on näinud lilli ja need sellisena edasi andnud, ilma et kunstnikust enesest töödesse midagi oleks iselcomustavat lisandunud. Pärast kolmeaastast vaheaega pole märgata uuenemist ta loomingus, võibolla teatud nüansirohkus koloriidis, kus ta osavalt on suutnud käsitleda värvivalguse efekti. Seda on märgata ta maastikumaalides, kus looja kontakt loodusega on teatud määral meeleoluline, mis näib otse looduses maalimisel ta töödesse sisendunud.

W. Loodi tööd on kunstiloomingut tõsiselt võtva kunstniku loodud. Võibolla kui ta ületaks oma tagasihoidlikkuse ja kitsa ainestikupiiri, sudaks ta palju rohkem luua, sest ta on hea joonistusoskusega ja värvimeelega, mis on eelduseks kunstis.

Üleskutse lauljatele ja orkestrimängijatele

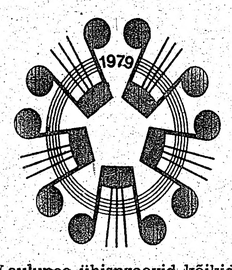

Laulupeo ühisproovid kõikidele Toronto ja ümbruskonna kooridele ja üksiklauljaile toimuvad 24. aprillist alates iga teisipäeva ja neljapäeva õhtul kell 7.30 Eesti Majas Torontos toimuva P.-Ameerika eestlaste laulupeo laulude viimistlemiseks. Proovid toivuvad vajaduse kohaselt häälerühmade viisi.

Orkestriproovid toimuvad regulaarselt iga kolmapäeva õhtul kell 8.00 Eesti Majas.

EESTI LAULJATE LIIT
PÕHJA-AMEERIKAS

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu
nii linnas kui ka suvilates

Montreali Eesti Täiemduskooli kasvandike koor laulab kooli juubeli aastapäeval „Viisk läks Virust Viljandi!" Foto: E. Sügise

Pinevaid momente Eesti Vabariigi loomisel

Dr. E. Järvesoo loeng 60 aastat tagasi toimunud sündmusist

Möödunud neljapäeva õhtul toimus järjekordne Tartu Instituudi loeng, millest üle 50 eesti ajaloost huvitatu osa võtsid ja kus dr. E. Järvesoo käsitas 60 aastat tagasi 1919. a. esimesel poolel olnud heroilisi, aga ka kriitilisi momente Eesti ajaloos pealkirja all „Iseseisvuse võitlusi ja saavutusi".

Õhtu avas dr. E. Aruja, tutvustades referenti, kes on mitmel korral teinud Helsingis uurimusi Eesti Vabadussõja aegseist olukordadest ja avastanud seal mõndagi, mis seniseist ajalooraamatuist on välja jäänud.

Dr. E. Järvesoo avas oma loengu väitega, et liiga vähe on avalikus sõnas olnud juttu tähtsaimast, heroilisemast ajajärgust Eesti ajaloos. Ta ettekanne oli jagatud kolme ossa: esimene — võitlus revadega ja rahvaväe loomine, teine — Eesti Asutav Kogu kui sümbol riiklikust ülesehitustööst ja kolmas — diplomaatiline front.

Kuna samal nädalalõpul tähistati Torontos ÜS Liivika 70. aastapäeva, siis tõi ta esile sellest sõpruskonnast kaks nime, kes olid tegevad Eesti kaitsejõudude organiseerimisel.

Üks neist oli Arnold Jürgens, sportlane ja pangaametnik. I polgu ajalugu dokumenteerib, et ta oli esimesi algatajaid 62 aastat tagasi toimunud rahvaväe loomisel. Esimesel eesti sõjaväelaste koosolekul valiti ta komitee esimeheks. Oli rahvaväe organiseerimisel nii aktiivne, et käis bolshevike miitinguil rahvaväele mehi värbamas. Oli liige Eesti Sõjaväelaste Nõukogus. Eesti rahvaväest said olulised osad Eesti vabaduse kätte võitlemisel.

A. Jürgensist sai ka esimene Eesti Vabariigi märter, kui ta koos Jüri Vilmsiga läks Soome kaudu välismaale. Soome lahel üle jää minnes sattusid nad sakslaste kätte, aga on kuuldusi, et need olid soome parempoolsed, kes J. Vilmsi, A. Jürgensi ja veel kaks meest maha lasksid. Mõrv jäi kauaks ajaks saladusse. Kuna eestlased otsisid oma peaministri asetäitjat taga, siis lõpuks mõned soomlased avaldasid nende kurva saatuse. Teine mees Jaan Naaris oli energiline admiral Pitka abiline Kaitseliidu ja soomusrongide formeerimisel.

Oli käinud linnas Kaitseliidu tempel taskus ja teinud kohapeal rekvireerimiskäske.

Rahvaväe suured võidud on kõigil teada, nende tulemuseks oli 20 õnnelikku aastat.

Eesti Vabariigi esimeseks aastapäevaks võis kindral J. Laidoner teatada, et Eesti pind on tänaseks vaenlasist puhas, rahvusliku elu ülesehitamistöö võis alata. Viidi läbi II Asutava Kogu valimised, ehkki kommunistid töötasid sellele vastu. Ja 60 aastat tagasi jüripäeval võis Eesti Asutav Kogu tulla kokku. Sel faktil on suurem tähtsus Eesti ajaloos kui üldiselt teame.

Eesti Asutava Kogu esimene ülesanne oli põhiseaduse koostamine, teiseks maaseaduse maksmapanek, mida tehti suure kiirusega, kuid see oli ühtlasem ja õiglasem maajagamine mis kusagil on olnud.

Maareform oli teine nurgakivi Eesti iseseisvusele, sest kommunistid ei tahtnud mõisaid ära jagada, mistõttu maareform oli neile suureks poolehoiu kaotuseks.

Kommunistidel oli Asutava Kogu valimistel ainult 6 esindajat, ehkki Asutava Kogu koosseis oli üldiselt vasakpoolne, mistõttu maareform kujunes väga radikaalseks.

Kolmas akt oli iseenesest järjekorras esimene, sellega seletati Eesti iseseisvust ja rippumatust. J. Tõnisson nõudis, et Asutav Kogu iseseisvuse asjus kindla seisukoha võtaks, kuna Helsingis juba kaheldavat Eesti Vabariigi väljakuulutamise faktis, sest Eesti Iseseisvuse manifest oli koostatud väga kitsa ringkonna poolt ja põranda all, ega seda polnud saadudki soovikohaselt välja kuulutada. Peale gi oli manifesti teksti koostaja Juhan Kukk ise olnud sel ajal põranda all.

J. Tõnissoni Eesti Rahvaerakonna ettepanekul tehti suure kiirusega otsus, millega Eesti loomine oli parlamentaarselt otsustatud.

Selle dokumendi esialgseks koostajaks oli hilisem peapiiskop J. Kõpp. See otsus võeti vastu kõigi poolt, väljaarvatud sakslase Koch, kes protesteeris selle vastu, teised 119 Asutava Kogu liiget kirjutasid alla. Kuid Eesti Asutav Kogu andis oma sanktsioonid ka seni tehtud põrandaaluseile otsustele. Selles oli üheks küsimuseks ka, kas on mõtet pidada tulevikus ühendust Venemaaga? Sellist suhtlemist peeti enesetapmiseks.

Viimasena ta käsitles diplomaatilist võitlust Eesti iseseisvuse eest, nimetades et 1919. a. suvel see muutus väga komplitseerituks. Tsaariarmee juhid organiseerisid Venemaal mitmel pool oma väeosi ja võitlesid kommunistide vastu. Pihkvas formeerisid tsaariarmee üksused oma väeosa, kellega kindral Laidoner sõlmis olude sunnil kokkuleppe, et nad võitlevad kindral Laidoneri juhatuse all. Teine tsaarisõjaväegrupp oli Helsingis, kellest formeeriti Põhja-Korpus, kus juhiks sai kindral Judenitsh.

Eesti Vabadussõja ajal need olid teatud määral abiks bolshevike vastu võitlemisel, kuigi nende moraal oli madal ja arvuliselt oma kõikuva meeleoluga koguni eesti sõjaväele ähvarduseks.

Põhja-Korpus võttis üle Narva frondi, et Petrogradi vallutamisel olla selle lähedal. Liitlased jäid suhteiselt külmaks Vene valgete ettepanekuile ja soovidele, kes kõigepealt tahtsid vallutada Petrogradi, et siis ära võtta Eestit. Ometi saadi tsaari-Vene ühelt ajutiselt valitsuselt dokument Eesti Vabariigi tunnustamisest.

Mõlemal pool Soome lahte käisid diplomaatilised käigud Petrogradi vallutamiseks; üheks selle sammu sooritajaks oli hilisem soome marssal Mannerheim (kes II maailmasõjas aga keeldus seda tegemast). Rünnak algas, see võinukski õnnestuda, aga kui seda suudeti vaid nõrgalt takistada, olid Kretschenko ja Judenitshi väed frondilt kadunud. Küll võib arvata, et sakslaste Landeswehril oli kokkulepe nii Kretschenko kui ka Judenitshi vägedega Eesti vallutamiseks. Neile sai aga saatuslikuks Narva lähedal eestlaste poolt alla tulistatud sakslaste lennuk, kuna eestlased said lendurilt neid plaane teada ja suutsid Landeswehri purustada.

On siiski viiteid, et kogu seda sakslaste ja venelaste üritust toetasid liitlased, eriti prantslased, et tülikast Eesti sõjast lahti saada.

Kogu see Eesti probleem ei näinud olevat liitlastele meelepärane, mistõttu eestlased omaalgatuslikult võtsid kontakti boshevikega ja tegid rahulepingu. „Mida rohkem sa sellest ajajärgust Eesti ajaloos loed, seda heroilisemaks see ajajärk muutub", ütles dr. E. Järvesoo oma loengu lõpul. „Kuna eestlased on alati näinud oma ajalugu ainult oma rahva piiris, siis soome ajalooraamatutest selgub kogu see konflikt laiemana ja meie teadmisi avardavamana."

Ingemar Korjuse kontsert edasi lükatud

Ingemar Korjuse kontsert, mis pidi toimuma reedel, 20. aprillil, on laulja tervislikel põhjusil edasi lükatud ja toimub nüüd reedel, 4. mail kell 8.30 õ. Town Hall'is. Endised pääsmed maksvad. Kavas J. S. Bachi, Duprac'i ja Schuberti helitöid.

16. mail kell 8 õ. Yorkminster Baptisti kirikus, 1585 Yonge St. (põhja pool St. Clair'i) laulab kiriku koor orkestri saatel Badri „Püha Johannese passiooni". Selles laulab Ingemar Korjus Kristuse osas. Teiste solistide hulgas laulab ka Ingemar Korjuse abikaasa Sandra Graham. Sissepääs pääsmetega.

J. Simonson USA-st kõneleb EKN-u koosolekul

Laupäeval, 28. aprillil algusega kell 10 hom. peetakse Eesti Majas Torontos Eestlaste Kesknõukogu Kanadas' kevadine korraline üldkoosolek. Külaliskõnelejaks on koosolekul Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides esimees J. Simonson, kes kõneleb Ühendriikide eestlaskonna vabadusvõitluslikust tegevusest. Koosolek algab palvusega, mille peab õp. T. Nõmmik, ja aupeakonsul I. Heinsoo tervitussõnavõtuga, millele järgneb J. Simonsoni kõne. Edasi on päevakorras EKN poolaasta tegevuse ülevaade, tegevuskavalised küsimused ja koosolekul algatatud küsimused.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

Meeskoori hõimutunnetega aastakontsert

Pühapäeval toimus Monarch Park Secondary kooli aulas Toronto Eesti Meeskoori 106. kontsert, kus kaastegevad olid lisaks T.E. Meeskoorile veel Toronto Soome Meeskoor. Koore juhatasid Asta Ballstadt, Veikko Nuppola ja Harri Toi, klaverisaatjaiks mõne laulu puhul olid A. Ballstadt ja Margit Viia. Vaatamata väga kaunile kevadilmale ja meeskooriga väga lähedalt seotud Vana Andrese koguduse samale ajale sattunud 30. aastapäeva tähistamise sündmusele, oli suures kooliaulas üle 500 laulusõbra, kes elasid toredale, mõneti emotsionaalseid hõimutundeid äratavale kontserdile kaasa.

Kontserdi avas T.E. Meeskoor lauldes A. Ballstadti juhatusel R. Ritsingu „Mehed", Salme Purre „Ma näen kodumaa randa" ja R. Toi „Kui tume", H. Toi juhatusel S. Palmgreni „Miilipõletaja", G. Ernesaksa „Kojuigatsus" ja H. Meri „Kalurite laulu"; S. Purre ja H. Meri laulud tulid kordamisele. Viimase puhul oli klaverisaatjaks A. Ballstadt. Koor ligemale 60-liikmelisena näitas jälle, et ta püsib ikkagi arvestatava laulugrupina meie ühiskonnas ja on oma kahe juhi juhtimisel säilitanud eesti meeslaulu heliseva õrnuse ja mehise tugevuse, suutes harmooniliselt interpreediosa täita.

Soome Meeskoor V. Nuppola juhatusel oli üle poole väiksema koosseisuga, kellel on küllaltki hea laulutase, hääd häälematerjali ja märgatavalt hea diktsioon. E. Sivori humoorika „Kosjaretke", eesti helilooja T. Vettiku „Kuu", R. Williamsi „Surnud lehed", J. Sibeliuse „Südame laulu" ja Paciuse „Porilaste marsi" esitusel demonstreerisid nad oma meeslaulu ulatust ja lõpetasid selle mehiste sõnadega: „saab sangareid näha veel Soomemaa!"

Teine poolaeg algas jälle T.E. Meeskoori lauludega. Mõlemate koorijuhtide juhtimisel lauldi A. Sõmeri „Vilemees", E. Oja „Vares vaga linnukene", T. Kuula „Õhtutunne", L. Virkhausi „Kevad" ja T. Vettiku väga huvitav rahvaviisitõlgendus „Karujahimehed". Neistki tulid paar kordamisele.

Viimase kolme laulu puhul laulsid kahe hõimurahva meeslauljad koos. Esimeseks H. Toi juhatusel O. Merikanto „Merellä", siis V. Nuppola juhatusel Sibeliuse „Finlandia" ja kolmandaks A. Ballstadti juhatusel G. Ernesaksa „Hakkame mehed minema". Sajale lauljale lähedane meeskoor oli võimas suutes Merikanto mererütmid, Sibeliuse patrioodilise hümni ja G. Ernesaksa huumoritämbrilise meeskooride lõpulaulu kaasahaaravaks lauluelamuseks muuta.

Pärast kontserdikava pidas T.E. Meeskoori esimees A. Raag soomekeelse tänukõne ja andis soomlastele koorile üle miniatüürse T.E. Meeskori lipu. Soome koori esimees Esko Laakso pidas omalt poolt tänukõne, kiites lauluvendi ja lubas, et see pole viimane kord kus koos lauldakse. Tervitused koos lilledega tõid Estonia orkestri esimees H. Kasenurm ja T.E. Segakoori esimees V. Rein.

Selle järel pakkus ühendkoor Paciuse laulu, mida eestlased laulsid oma sõnadega eesti keeles ja soomlased soome keeles, „Kuule kuidas hääle helab / Kuule kuinka ääni kaikuu" näis muutuvat lauluvõistluseks, mida üks pool pidas eesti lauluks ja teine soome lauluks. Publik aga võttis selle tormilise aplausiga vastu.

Veel kord lauldi ühine Paciuse meloodia, selleks oli Eesti ja Soome hümn.

Pensionäride Klubi võituküllane loterii

Möödunud pühapäeval toimus Eesti Maja suures saalis Eesti Pensionäride Klubi loterii. Juba enne avamiseks ettenähtud keskpäeva oli suur saal tulvili külastajaist, keda üllatas määratult rohke käsitööde hulk, mida pensionärid olid teinud oma organisatsiooni loteriiks. Võidulooside rataste ümber oli pidevalt ootajate järjekord, sest rikkalikud lauad oma kauniste võitudega ei saanud kedagi külmaks jätta. Võitude hulgas oli igasuguseid sohvapatju, rätikuid ja linikuid, aga ka maale, mida pensionäridest kunstnikud olid loterii heaks kinkinud.

Kuigi pensionäridel on kord nädalas oma käsitööks ettenähtud koosviibimine, seletas klubi esinaine Frieda Terts, et enamuses on need kaund tööd ikkagi kodudes valmistatud, sest koos oldud aeg kulub rohkem koosviibimiseks.

Teadaanne

Tallinna Linna II Tütarlaste Gümnaasiumi vilistlaste ja endiste õpilaste koosviibimine toimub eeloleval laupäeval, 28. aprillil kell 3 p.l. Toronto Eesti Maja kohvikus.

TULUMAKS
HANS KIVI
TORONTO EESTI MAJA RM 102
466-4813

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

Ungarlastel ja ukrainlastel oma õppetoolid Toronto ülikoolis

Möödunud detsembris pühitseti Toronto ülikoolis sisse ungari teaduste (Hungarian Studies) õppetool. Õppetool rajati Canadian-Hungarians ja Szeehenyi Society poolt kokkupandud 300.000-lise toetusega, mida Kanada riigisekretär oma mitmekultuurilisuse programmi poolt samasuurelt toetas. Õppetooli juhatajaks on prof. George Bisztray.

Ukraina professionaalsete ärimeeste ühing andis Toronto Ülikoolile lubaduse 300.000-dollarilisele summale ukraina teaduste õppetooli rajamiseks Toronto ülikoolis. Sellele summale vastava summa andis omalt poolt Kanada keskvalitsus. Ukraina ühiskond on ülikooli presidendile saatnud kirja milles viidatakse, et on olemas võimalus, et ukrainlaste poolt ülikoolile antav toetus võib tõusta kuni ühe miljoni dollarini.

Värskemad uudised loete
„VABA EESTLASEST"

Kasukate hinnad on tõusnud kõrgele
ja sellepärast tuleb nende eest hästi hoolitseda.
Kasukate puhastus, külmas ruumis hoidmine ja parandused suurendavad nende vastupidavust. Nüüd on selleks paras aeg.
Tööd tehakse hoolikalt ja õiglase hinnaga
Tasuta kodunt viimine.
Võetakse vastu tellimisi uutele kasukatele ja karusnahkmütsidele.
THE FURRIER — Olli Nieminen
Telefon: 224-2008
881-0189
5463 A Yonge St. Willowdale
(Finnish Place peal)

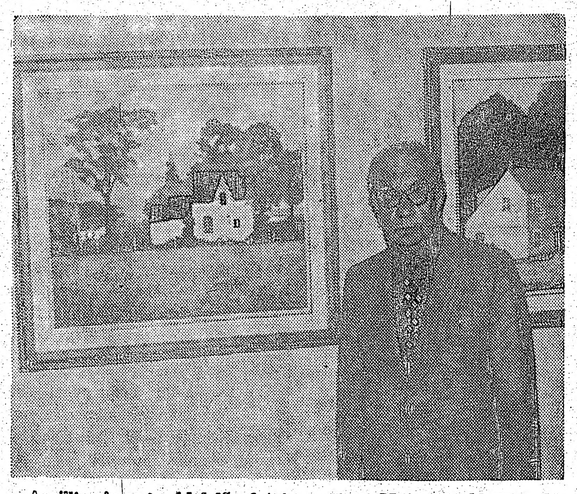

Aprilli esimesel nädalalõpul toimus Eesti Majas Evald Timuski kunstinäitus. Pildil E. Timusk oma tööde ees.

Foto: Vaba Eestlane

Evald Timuski ja Endel Rubergi näitused

Evald Timusk on kunstiteadlikele inimestele hästi tuntud juba kodumaalt kunstikogujana, kunstnike toetajana ning andelisena ka aktiivses loomingus. Aina arenedes ja produktiivsena on ta loomingusaavutused ületanud ainult harrastuse piirava mõiste. Tunnustuse sellest annab ülevaatlik tagasivaade umbes viie aasta loomingu valikust näitusel Eesti Majas (märts 31, aprill 1).

Elukohaga Niagara Falls'is on ta lokaalselt olnud aktiivne esinedes sealseil näitusil ja saades ka tunnustusi. Colour & Formi kunstiühingu liikmena on ta looming olnud nähtav ka Torontos.

Timusk töötab peamiselt kolmes tehnikas, õlis, akvarellis ja monotüüpias, mis ka sellel näitusel enamvähem võrdsearvuliselt olid esitatud, umbes 50-numbrilise kogusummaga. Ainestiku ja inspiratsiooni ammutab ta oma lähimast ümbrusest, luues rahulikke, ilma dramaatikata vaatlusi ning looduse kirjeldusi, maastikke ning arhitektuurseid muljeid ning koguni lilli. Olles nii vaatluses kui kirjelduses realist, ei ole resultaat siiski illustratsioon-kirjeldav, vaid loominguline.

Stiililiselt otsivana liigub ta realismi sugulusstiilides naivismist kuni impressionismini, kohkumata tagasi vahest ka loomingulistest seiklustest abstraktseisse nägemusisse. Parimat realismi leiame mõnes õlimaalis taluarhitektuuris seinamaterjalide kirjeldustes, kuid loominguliselt vabaim on ta akvarellis ja monotüüpias. Parimad resultaadid on saavutatud nii sellel näitusel, kui ka vahemnähtuil monokroomse kallakuga impressionistlikes maastiku monotüüpias.

Olles stiililt suguluses eesti monotüüpiameistri Jaan Grünbergi loominguga, on Timusk praegu võibolla ainuke eesti kunstnik väljaspool kodumaad, kes harrastab tehniliselt puhast traditsionaalset monotüüpiat.

Endel Rubergi akvarellid Peetri kirikus (märts 31, aprill 1 ja 2). Külalisnäitusega Montrealist esitab Ruberg kataloogi kohaselt 55 akvarelli, enamus 1978/79. talve toodang. Rõhutan eriti talvet, sest Rubergi külmutustehnikat, mis jäätuvas vesivärvis loob fantastillisi pinnatekstuure, saab teostada ainult külmutustemperatuuris talvel. Ruberg on meile tuntud peaaegu literaarsés sümbolismis oma nahaloomingus, kuid maastikuvaatluses ehitab ta loomingu realismile ning usutavaks meeleolukirjelduseks vajab ta maalimisainestikku oma vahetus läheduses. Soodne tingimus talvisel Lättemäel võimaldab talle seda, kuid samal ajal vangistab ta ainestikuliselt selle kuuskede vahele, mis aina korduvatena võivad mõjuda monotoonsena. Rangelt rakendatud kvaliteedikontroll tuleb niisugusel juhul näitusele kasuks.

Rubergi loominguline tugevus ja emotsioon on vaated avarusse, valgusallikate õhkjad atmosfäärid, meeleolud, nüansikad, sinihallid monokroomsuses külmumise hingeaurus romantiliselt ornamentaalseks sündinud taeva- ja pilvepinnad. Sellistena leiame mõned uued seninähtust dramaatilisema tundepingega, raskema koloriidiga impressionistlikud vaated avarusse ja kaugmaastikele. Küsimus tekib kas mõnel juhul uue elemendina sisse toodud tugev valgusallikas ei võistle kahjustavalt külmutustehnika õrna ornamendi iluga? Samuti sunnib see vaatlejat alateadlikult otsima kolmedimensioonilisi vorme ning langevaid varjusid. Elav looming on arenemisprotsess ning Ruberg on oma loomigu teel näidanud mitmeid meisterlikke avastusi nahatehnikas. Kas on võimalik, et teda saaks ka suvi inspireerida akvarellis?

ABEL LEE

SPORT

Miki Treumuth — edukas ujuja

Miki Treumuth Lakewoodist, kes on ujumist harrastanud juba kümnendast eluaastast peale, on jõudnud kõrgele tasemele, ta on purustanud mitu keskkoolide rekordit.

Miki Treumuth on treeninud viimased kaheksa aastat Kesk-Jersey tuntud ujumisõpetaja Bill Palmeri juhatusel. Ta on valitud 10 parima ujuja nimekirja New Jerseys 1977, 1978 ja 1979, esineb 1977/78. aasta väljaandes Who's Who Among American High School Student.

Tema viimase aja ujumistulemused on eriti märkimisväärsed. 16. veebruaril Ocean County College siseujulas saavutas ta kaks siinse piirkonna rekordit, nimelt 50 jardi vabalt ujudes 22.570 ja 100 jardi vabalt 48.921, selle tulemusena ta valiti All-Shore Conference Coaches meeskonda. 24. veebruaril Miki võistles Lawrenceville, N.J. kõigi parimate keskkoolide ujujatega idarannikult, kaugemaks osavõtjaiks olid ujujad Floridast, seal ta saavutas keskkoolide diviisis 50 jardi vabalt ujudes esikoha 21.922; 100 jardi ujudes ta tuli kolmandaks ajaga 48.499.

3. märtsil ujudes Princetoni ülikooli ujulas, võttes osa N.J. keskkoolide meistervõistlustest, püstitas M. Treumuth 50 jardi vabalt ujumises uue rekordi — 21.64. Eelmine rekord oli ujutud 1970. a. 100 jardis teisena saavutas Miki 47.84.

Miki lõpetab sel suvel keskkooli ja kavatseb siirduda ülikooli majandusteadust õppima, kuid niisugusesse ülikooli, kus on hea ujumismeeskond. Ta võtab elavalt osa siinsete noorte tegevusest, tantsides rahvatantsurühmas, on skaut, osa võtnud laagritest, Eesti Mängudest ja ESTO '72 ja '76. Ta on võistelnud korvpallis ja osa võtnud ka kergejõustikust Ta on Lakewoodi Eesti Kooli lõpetaja, suveti töötab mererannas vetelpäästjana.

Kaks eestlast maailma esimeste hulgas 1978. aastal

Juba mitmendat aastakümmet koostab Ameerika Ühendriikides ilmuv kergejõustiku-ajakiri „Track and Field News" paremustabelid maailma tuntud sportlasist eelmisel aastal. Kergejõustiklaste paremustabelisse asetamisel ei arvestata mitte üksi saavutatud tulemusi, kui ka omavahelisi kohtumisi, võite, stabiilsust jm.

1978. aasta kokkuvõtted pakuvad eestlastele vägagi rõõmustavat pilti. Pärast pikemat aega on esikümne hulgas kaks eestlast: Enn Sellik on 10.000 m üheksas ja Jaak Uudmäe kolmikhüppes kümnes. E. Sellik on kümnes ka maailma numbriparemuses, Jaak Uudmäe on seal neljateistkümnes.

Ellen Lõhmus sai iluuisutamises kuldmedali

KNOXVILLE, Tennessee — Hiljuti siin toimunud Mississppi Valley Invitational iluuisutamise võistlustel sa kuldmedali eestlanna Ellen Lõhmus.

Ellen Lõhmus on ins. Ivar ja Malle Lõhmuse tütar, harrastanud iluuisutamist palju aastaid. Perekond asus varemalt Chicagos, kuid nüüd elab juba kümmekond aastat Louisvilles, Kentucky osariigis. Ellen Lõhmus õpib Louisville Ülikoolis esimest aastat arhitektuuri.

Kuldmedali võitnud iluuisutajal on kavas veeta suvevaheaeg Põhja-Kalifornias vana-vanemate Emilie ja Hans Leemani juures San Carloses, mis asub tuntud Belmonti jääväljaku vahetus läheduses. Juulis cotab ta sõitu Lõuna-Kaliforniasse Lääneranniku Eesti Päevadele, et kohata teisi eesti noori. Kuigi Ellen Lõhmus on üles kasvanud ilma eesti koolita ja kaugel eestlaste keskustest on ta säilitanud emakeele — nii sõnas kui ka kirjas.

ILMUSID JA ON MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

Einar Sanden

„MITME NÄO JA NIMEGA"

Dokumentaalteos andekaimast eesti soost spioonist Arthur Hãman — Juhan Tuldavast, kes „põgenes" 1955. a. Rootsi ja saavutas pagulaskonna usalduse, kuni 1963. a. N. Liitu tagasi läks. Autori uurimine põhineb paljudele dokumentidele ja isiklikele kokkupuuteile.

224 lk. Hind $12.50 — saatekulu 50 centi

Einar Sanden

„KGB CALLING EVE"

See on mõned aastad tagasi eesti keeles ilmunud ja suurt tähelepanu leidnud dokumentaaljutustuse „KGB kutsub Evet" ingliskeelne väljaanne. Eestikeelse teose ilmumisel nimetati seda rohkem kui tõesti sündinud looks, vaid hoopis kõigile kodumaad külastajaile vajalikuks käsiraamatuks. Võõrastest rahvustest sõpradele oleks see heaks näiteks KGB agentide tööst turistide hulgas.

224 lk. Hind $12.50 — saatekulu 50 centi

LUGEGE

Rein Moora — Evald Uustalu

SOOMEPOISID

384 lk. (sellest 64 lk. fotosid) — Hind $14.00 pluss 85 c saatekulu

Johan Pitka

RAJUSÕLMED

Koheselt pärast Eesti Vabadussõda kirjutatud mälestusraamat „värskete" elamustega Eesti vabaduse eest võitlemisest aastail 1914—1919. Raamat ilmus 1972. a. admiral J. Pitka 100. sünniaastaks.

237 lk. — Hind $8.80 pluss 50 centi saatekulu

KINKIGE

oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne

Evald Uustalu

FOR FREEDOM ONLY

Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

JOHNNY A. TORPEL

EESTI POKSIJATE SAATUSEST

1.

Teine maailmasõda — seniste suurim maailma rahvaste verevalamine, hävitas paljude riikide iseseisvuse, eesotsas meie sünnimaa Eestiga, kus 21 aasta jooksul edasipüüdlik eestlane oma töökusega viis riigi õitsengule, mida imetlevad tänapäevalgi rootslased, soomlased, sakslased, inglased, ameeriklased j.t., kes külastanud Eesti Vabariiki enne suurt tragöödiat. Koos majandusliku jõukuse, hariduslikku taseme ja kultuuriga, oli sport Eestis üheks hiilgavamaks propagandavahendiks meie väikerahva tutvustamisel maailma rahvuste spordiareenidel, kus laskurite, maadlejate, korvpallurite, tõstjate kõrval, esinesid poksijad võrdlemisi suure eduga.

Võidud nagu Eesti — Leedu 8:0, Eesti — Läti 7:1, Eesti — Soome korduvalt 5:3, Tallinn — Stokholm 6:2, Norras Oslo — Tallinn 3:5 ja Trondheim — Tallinn 3:5, Rootsis Stokholm — Tallinn 3:5, millistele järgnes küsitav viik Tallinn — Rooma 4:4, kuigi itaallastel oli n.n. klubimeeskond. Maa- ja linnavõistlustele eelnesid Anton Raadik'u kuld, ning H. Kanep'i hõbemedal EM võistlustel Dublinis 1939. a., rääkimata N. Stepulovi hõbemedalist Berliini olümpiamängudel 1935. a. ja EM võistlustel Milaanos 1937. a.

Kaotati parimale Euroopa poksirahvusele Poolale 3:5 Tallinnas ja hiljem Lodzis, kuigi mõlemas linnas lõhnas tugevalt viigi 4:4 järgi, eriti Evald Seepere tuliste matshide ajal sulgkaalus euroopameistri Czortek'i vastu, mil võiduandmist ühele või teisele pidasid asjatundjad maitseasjaks. Kuid kaotustega lepiti ja võitudega ei hoobeldud, kuna sport oli tolajal veel antipoliitiline, kusjuures iga sportlane tegi enda parima, esindades oma klubi, linna või maa meeskonda.

Töölisspordi tuus ei saanud sakslase vastu

Enne suurt rahvaste heitlust olid meil arenemas poksisuhted ka sakslastega, kelledele kaotati samuti nagu Poolale, kuid klubide või linnadevahelistes jõukatsumistest on eriti mällu sööbinud Tallinnas kino „Ars" toimunud Tallinn — Berliin 4:4 linnavõistlus. Nimelt oli Tallinna Poksiklubi juhatus „laenanud" Töölisspordi Liidust sealse väljapaistvama kergekeskkaallase (67 kg) Kõluvere, kuna sakslase Mietschke tugevuse, jõu ja kiiruse vastu ei paistnud „kodanlises" spordis olevat võrdset. Võistluse alates tundus väljamüüdud kino „Ars" olevat nagu elektriga laetud, kuna mõlemad poksijad olid nagu kaksikvennad tugeva kehaehituse, hea liikumisega, kasutades äkkrünnakutel võimsaid parem-vasak haake, millised tabamise korral oleks mahaniitnud isegi keskmise suurusega härja. Kõigile oli selge, et see võistlus ei kesta kolmanda roundini, olenedes sellest, kes tabab varem ja nii juhtuski, et äkki lamas Kõluvere esimese roundi lõpul põrandal, kaotades oma esimese võistluse knokiga „kodanlises" spordis, milline jäi ka viimaseks. Hiljem olevat teeninud Tallinna miilitsas ja tema edaspidine saatus on teadmata.

Ja nii saabus saatuslik 1940. aasta, mil pärast võiduke Norra—Rootsi turneed jaanuaris valmistuti Eesti esivõistlusteks poksis Tallinna Kalevi sisehallis, millised jäivad ka viimasteks, kuna venelased olid juba baasides, ning raevukad tormipilved poliitilises taevas ida poolt kerkimas, purustades mõni kuu hiljem meie rahuliku, idüllilise elu-olu.

ÜENÜTO Tallinna Poksiklubi vastu

Alates 1934. a. domineerisid meie rahvusmeeskonnas Tallinna Poksiklubi sportlased, kes noppisid ka meistrivõistlustel enamuses esikohti ja punkte Nigul Maatsoo ja tema venna Peter Matsovi juhtimisel. (Esimene neist suri 1967. a. Tallinnas, kuna teine pühitses 1978. a. enda 70. juubelit kommunistliku punktikohtunikuna). Viimasel kahel iseseisvuse aastal aga hakkas ÜENÜTO Tallinna osakond sealse energilise treeneri Arthur Klemmeri juhendamisel kasvatama noortest konkurentsi TPK-le ja nii mõnigi kindel karikas ja tiitel langes üllatusmeeskonna noortele. (A. Klemmer suri enda suvilas Jõekäärul 1976. a. Toronto lähistel).

Konkurentsist johtuvalt oli klubide juhtkondadel palju peamurdmist ja planeerimist enne ametlikku võistluste kaalumist, et vähemalt paberil kindlustada kaaluvõitjad ja võimalikud punktid. Sageli oli aga ka pettumusi, kuna kindlaks peetud võitjad ei saanud võistlustest osa võtta, vigastuste, haiguste või töökohalt mitte vabanemise põhjustel. Tuli jällegi sooritada ümberarvestusi, vahel isegi teatava riskiga. Enne viimaseid meistrivõistlusi mõjus külma dushina TPK sekretäri ja heaoluametniku Eduard Nurgale teade, et kaks kindlaks peetud kaaluvõitjat H. Gutman kukk-kaalus ja M. Linnamägi raskekaalus ei saa kaasa võistelda, kuna nad teenisid sundaega Eesti kaitseväes. — Koheselt otsustati, et S. Purvinski „peab" võitma kärbeskaalu ja senine kärbeskaalu meister A. Torpel läheb Gutman'i asemel kukk-kaalu, kuigi ta ei andnud õieti veel kärbeskaalu mõõtugi välja. Raskekaalus langes H. Liinar'ile tohutu ülesanne — tuua „koju" M. Linnamägi tiitel, kuigi samas kaalus võitlesid veel tuntud E. Altmäe ja E. Lange.

Võistlustel kulges esimeses osas kõik plaanikohaselt, kuna S. Purvinski kärbeskaalus kindlustas esmakordselt meistritiitli, võites finaalis tartlase E. Samler'i. Purvinski mobiliseeriti sakslaste ajal 1944. a. jaanuaris ja langes hiljem kodupinna kaitsmisel. Isegi ta kalmuküngas on seni jäänud teadmatuks. Tema finaalipartner, tartlane E. Samler elutses pagulasena St. Catharines'is, Kanadas.

B. Griidin langes Velikije Luki all

Kukk-kaalu siirdunud A. Torpel lõi eelvõistlustel üllatuslikult tiitli jahile tulnud vanameister B. Griidin'i 2-el roundil knokki ja võites finaalis tartlast E. Kallasorg'u punktidega, saavutas enda nimele kolmanda meistritiitli. B. Griidin mobiliseeriti venelaste poolt 1941. a., ja elas üle Siberi näljapäevad. Hiljem langes Eesti Korpuse ridades venelaste või sakslaste kuulidest Velikije Luki lahingutes 1942. a. detsembris. E. Kallasorg, pärast sõjapõgeniku päevi Itaalias ja Saksamaal, varises südamerabanduse järel manalateedele Los Angelesis, Kalifornias 1973. a. A. Torpel, kes võistles Soomes edukalt 1943—44 aastatel ja vahelduva õnnega hiljem Rootsis, emigreerus sealt Torontosse, elunedes nüüd Kalifornias.

Sulgkaalus toimusid tulised võistlused tartlase A. Anmann — K. Käbi ja G. Nõgiste — E. Seepere vahel, kuni finaalis kohtusid vanameistrid K. Käbi ja E. Seepere, kus esimese kiirus ja täpsed vasaksirged kindlustasid temale kuuenda meistritiitli. Nii Seepere kui ka Käbi viidi mobiliseeritutena Siberi aladele, tehes läbi kõik külma ja nälja viletsused, pääsedes siiski pärast sõda Eestisse, kus tegutsesid punkti- ja ringikohtunikena, samas treenides noori.

Kergekaalus polnud H. Kanep'il, kes eelmisel aastal oli EM võistlustel Dublinis saavutanud hõbemedali, vastast. Sõja ajal teenis ta Eesti Leegionis, kus vist treeningu mõttes kolkis ülbeid sakslasi, kuid taganemisel läände, langes venelaste kätte. Need ei paitanud teda enam nahkkinnastega, kuid Kanep on siiski elus ja terve, töötades Tallinnas.

Kerge-keskkaalus, kus tasavägiseid võstlejaid oli külluses — Rööding, Vahi, Insler, Kariste, Hennich j.t. näol, võitis esmakordselt meistritiitli R. Kariste, kes oma lahtise, kuid agressiivse poksiga kindlustas esikoha. Teenides sundaega Eesti kaitseväes, viidi ta sõja puhkedes venelaste poolt rindele ja sealt tagalasse kuni Eesti Korpuse formeerimiseni, mille ridades tuli tagasi Eestisse. Ta jatkas sportimist pärast sõda tulles isegi kahel korral üle-Venemaaliseks meistriks keskkaalus! R. Kariste nimi on paguluses tegutsevate mõnede ajakirjanike poolt äravahetatud N. Karits'i nimega, kes poksis 1934—1938 aastate vahemikus keskkaalus, olles üks „Eesti kaheksast", kes võttis osa EM võistlustest Budapestis 1934 a., mil sooritati enne seda 3000 km turnee naaberriikidesse kogemuste ammutamiseks. Kahjuks puuduvad andmed N. Karitsi, A. Vahi, Hennoch"i, Insler'i saatuse kohta, küll aga on teateid E. Rööding'ust, kes tegutseb kodumaal punkti ja ringikohtunikuna.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Erskine Ave., Suite 1002
Toronto, Ont. M4P 1Y8
Tel. 486-6383
Alates 1. maist uus aadress
133 Richmond St. W., 7th Floor

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

Tulumaksulehed
VALLY JOHANSON
Tel. 494-3147

VABA EESTLANE

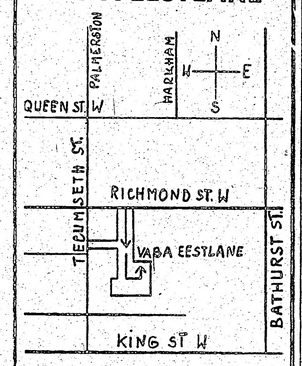

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

TEIE PEREKOND MOODUSTAB TÄHTSA OSA TEIE ELUS.

Perekond on meie tähtsaim sotsiaalne institutsioon ning seetõttu tunneb teie Ontario valitsus pidevalt aktiivset huvi perekonnaelu vastu ja tugevdab seda kogu provintsis. 1979. aastal, mis on Rahvusvaheline Laste Aasta, meenutab teie Ontario valitsus teile, et meie provintsi tulevik baseerub meie lastele; meie laste tulevik samal ajal oleneb meie perekondade tugevusest.

Ontario

Margaret Birch,
Provincial Secretary
for Social Development,
William Davis, Premier

MAI ON PEREKONNA ÜHTSUSE KUU

KUJUNDAGE SELLEST ERAKORDNE KUU ERAKORRALISEL AASTAL

Eesti noorust voolab Albertasse

Noorem generatsioon hakkab ka eesti elu organiseerima ja elustama

Kui kaks Kanada provintsi, Alberta ja Quebec, valmistavad palju peavalu Ottawa keskvalitsusele, siis ei ole puutumata jäänud neis ka eestlased. Mõlemates provintsides on organiseeritud eestlus vanem kui mujal Kanadas: Montreali Eesti Selts asutati 46 aastat tagasi. Albertas algas organiseeritud tegevus varsti pärast sajandi vahetust ja mõnigi algus on jõudmas 100. juubelini.

Quebecist lahkub eestlasi, eriti vanemaid inimesi. Albertasse aga voolab neid sisse, ja paeaaegu ainult noori. Loomulikult on siin mõjuandvaks teguriks Alberta tohutu jõukus ja sellele lisanduv kiire rahvastiku kasv, mille loomulikuks nähteks on majanduselu aktiivsus. Eriti soodus on Alberta praegu ettevõtlikkudele katsetajatele.

Kuna teisejärgu tööstus peaaegu üldse ei eksisteeri, siis on Altast kujunemas pioneeride paradiis pea igal alal.

Samuti on seal suur vajadus kutseharidusega inimeste järgi. Tooksin ühe näite ühest ettevõtte liigist, mis on muutunud noorte meeste eluideaaliks. See on veoäri. Albertast on saanud Kanada veokite pealinn. Rongid liiguvad ainult ida—lääne suunas ja kaubavedu põhja—lõuna liinil saab toimuda peamiselt maanteel. Nii nagu Ontarios unistavad noored mootorratast, nii unistavad Alta noored omast veoautost, et kihutada maanteedel ja elatist teenida. Paljud on sellega ilusa äri üles ehitanud ja vaatavad muretult tulevikku.

Eestlasi leidub Altas igal pool — maal, külades ja linnades. Organiseeritult tegutsevad ainult Edmontoni ja Calgary eestlased oma seltsides.

Mõlemas keskuses oli organiseeritud tegevus vaibumas, kuni umbes aasta tagasi võtsid juhtimise üle noored.

Kuigi neil puudusid kogemused, oli nendel küllaltki tahtmist, et suikunud tegevust elustada. Selles oli eestvedajaks Edmontoni Eesti Selts, Nurmi Simmiga eesotsas. Moodustati isegi laulukoor, mida asus juhtima noor Eva Weir. Sellest koorist kasvas välja Balti koor. Oli hea juhus osa võtta kolmest lauluharjutusest, 2 neist Leedu Majas. Esimesele harjutusele oli ilmunud 12 inimest neljast rahvusest. Teisele kogunes juba 18 ja kolmandale 24. Õpiti parajasti Leedu ja Eesti hümne ja paar laulu kummagis keeles, et nende aastapäevadel esineda. Oli tohutult haarav kuulda, kui puhtalt laulsid baltlased eesti „Helise, helise ilma".

Kooris on väga head häälematerjali ja kui see nii edasi läheb, võivad Alta baltlased teiste rahvaste kõrval võrdsetena oma kultuuri tutvustada.

Ühkkond kooris on äärmiselt sõbralik ja laulude õppimise kõrval on palju rõhku pandud seltskondlikule läbikäimisele. Eriti kõrgelt hindavad seda noored, kes on Altasse tulnud ida-keskustest. Olla oma rahva keskel kaugel kodust, sugulastest ja sõpradest on neile meeldivaks vahelduseks. Kooris laulab kaasa ka praegune Eesti Seltsi esimees Siim Ruusauk, kes on üleskasvanud Torontos. Kaugused ei paista takistuseks olevat — isegi Milleti eesti pastor leiab kooris laulmise olevat meeldivaks vahelduseks.

Calgarys on tegevus tagasihoidlikum, kuid elustumise tundemärgid on sealgi tugevad. Calgary Eesti Seltsil oli sama esimees 25 aastat, ja tegevus hakkas vaibuma. Uue juhatuse eesmärgiks on elustada ja varieerida tegevust ja kaasa tõmmata inimesi, kes pole enne kunagi mingit huvi näidanud. Algatus selleks on tehtud ja tulemused näitavad edu. Suvel on kavas korraldada üle-Altaline jaanipäeva pühitsemine Eckvilles, kus tahetakse näidata ka ESTO-76 filmi. Calgary Eesti Seltsi esimeheks on Peeter Leesment.

Mitmekultuuri kasvamisega on ka Alta eestlastel suur osa täita.

Juba mõni aasta tagasi alustas Alta valitsus andmete kogumisega erinevate rahvusrühmituste kohta, et koostada Alta koolidele isemoodi ajalugu, mis embaks kõiki olukordi ja inimesi, kes selle maa arengule kaasa töötasid. Vana-eestlaste osas on elavat huvi eesti probleemi üle näidanud kunagise koolitegelase Aadu Tipmani poeg dr. Robert Tipman, kes on ühtlasi ka kõikide eestlaste esindaja Alta mitmekultuursel foorumil. Koostöö noorte „vanade" ja „uute" eestlaste vahel on väga hea.

Kõige rohkem jätab soovida Altas eestlaste keskustevaheline side.

Kui Linda Hall'i piirkonnas läinud Võidupühal avati mälestustahvel esimeste eesti asukate saabumisest, siis olid sellega tegevuses vaid üksikud eestlased.

Calgary ja Edmonton said sellest kuulda väga juhuslikult Torontost saabunud Eesti Liit Kanadas esindaja külastusel, kes kohe kõik rattad käima pani ja energilise Bobby Tipmani organiseerimisel teate sellest ajaloolisest sündmusest kohe laiali saatis. Kurvem lugu oli aga augustis ühe eestlase palkmaja toimetamisega Stettleri muuseumi. See oli suur sündmus, millest kõnelesid ajalehed ja mis läks Alta ajalukku kui eesti sündmus. Kuigi Torontost oli kohale toimetatud eesti lipp (ühe perekonna teene), jätsid meie rahvaõivad eesti naiste seljas hirmus valusa pildi. On ülimalt kahju, et sajandi vahetusel Altasse saabunud eesti rahvas on ilma jäänud Eesti Vabariigi ajal õitsele löönud kultuuripärandist, mida siia tõid põgenikud pärast II maailmasõda. See juhtub, kommunikatsioon puudub meie keskuste vahel, kus meie rahvas elab.

Seda viga on hakanud parandama meie siinkasvanud noorus.

Energilise Edmontoni Eesti Seltsi esimehe Siim Ruusaugu algatusel alustas Albertas tegevust Esimene Eesti Ajakiri „Pajataja", mille esimese numbri kuupäevaks on 1. veebruar, 1979. Ajakirja toimetab veel energilisem eesti noor Eva Weir, keda on abistanud teised noored. Jääb vaid loota, et see ajakiri, õieti bülletään, kasvab ja saab ühendavaks teguriks kõikidele Alta eestlastele. Vajadus selle järgi oli ülimalt suur.

Eva Weir on ka tegevuses Balti õppetooli rajamisel Alta ülikooli juurde.

See on suur ettevõte, sest baltlasi Altas ei ole kuigi palju. Sageli on takistavaks aja puudus ja ka balti sakslased, kes tahavad Balti õppetooli asutamises tähtsat rolli mängida. Siin peaksid meie organisatsioonid suuremates keskustes oma tõhusa abi andma. Ajad on muutunud. Oleme iseseisev rahvas ja võimelised ise oma õppetooli rajama.

Altasse voolab noori eesti teadlasi üha suurema tempoga. Nad ei tohiks mitte ära sulada kohalikku ühiskonda, sest Alta ühiskond koosneb üksikutest rahvastest, kus ei ole ruumi sulamiseks. Üldiselt on eestlased kõrgelt hinnatud, heade positsioonidega ja meil pole ühtegi vabandust, miks meie kõik ei löö kaasa, et üheskoos ülesehitada eestlaste osatähtsus Alta kultuurimosaiigis. Siin asub Kanada eestlaste häll.

Siit algas meie ajalugu Kanadas ja siin on ilus koht, kuhu ehitada pesa.

Loodus nii sarnane meie kodumaale. Kliima kuiv ja päikest palju. Suveööd valged ja talvelumi veelgi valgem. Majesteetlikud mäed, kalarikkad järved ja loomarikkad jahimetsad. Noorel provintsil on probeeme palju. Eestlased on algusest saadik neid lahendada aidanud. Nüüd, kus meie noori rändab sinna, on oluline, et nad mitte massi ei ära kaoks, vaid eestlastena ühiselt oma panuse annavad, ja selle osa oma suurest „kodumaast" ülesse ehitada aitavad.

VALLY JOHANSON

Kartmatu usu . . .

(Algus lk. 2)

800-st sajast saarest koosneval Fidzhi saarteriigil pakuvad kommunistid mässulisele noorusele õppevõimalusi N. Liidu ülikoolides. Saanud seal vastava treeningu, nad lähevad tagasi, et oma maad nõukogudele üle võtta.

Edasi ta vaatleb veel kuubalaste eesmärkidest Aafrika „sarveriikides" Suessi kanali kontrollimiseks, kus koos kommunistliku korraga algab koheselt ka usuline tagakiusamine. Samuti on Laoses, kus budistid ja kristlased on pandud ümberõppimise laagreisse, kust ainult nende kondid võivad kirstus lahkuda. Abikaasad, lapsed ja teised sunnitakse ükshteise peale spioneerima. Kui lapsed, kes ei mõista olukorra tõsidust, räägivad oma õpetajaile midagi oma vanemate usust, siis see võib neile surma tähendada.

Charnautzis, N. Liidus Seldjetzkii perekond sai kinnipitseeritud kirstus oma poja, kes ei tahtnud sõjaväes olles loobuda oma usust. Ohvitserid soovitasid kohest matmist, aga vanemad avasid kirstu ja leidsid oma poja surnuks pekstult, tema silmad välja torgatud, keel lõigatud ja sõrmed murtud.

Noormehe isa on kohaliku baptisti kiriku juhtivtaja, kel on olnud luba riigilt oma usutalitusi pidada, vastupidi põrandaalustele baptistidele, kes on opositsioonis riigiga tehtavale kokkuleppele.

Nimetatud juhul aga kokkulepe riigiga ei takistanud poja surmamist.

Pastor Richard Wurmbrandil on ühendust olnud ka eestlastega. Kui ta möödunud aastal juhtustas Stokholmis, oli üheks jumalateenistusest osavõtjaks Eesti Luteriliku Kiriku peapiiskop K. Veem. Tema kommunismivastane võitlus on eestlastele lähedane, kuigi vastuvõtmatu Kirikute Maailmaliidu poolt, kes rahu huvides eelistavad koostööd punastega kuni nad ise ohvriks langevad.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 24. aprillil 1979 — Tuesday, April 24, 1979

56 last esinevad lasteaia moenäitusel

Toronto Eesti Maja suures saalis toimub varemate aastate eeskujul Toronto Eesti Seltsi Lasteaia moenäitus. Näitus korraldatakse pühapäeval, 29. aprillil algusega kell 2.30. Seekordne näitus kujuneb eriti ulatuslikuks kuna esinevad 56 last. Näituse ajal on korraldatud emade poolt ka rikkalik kohvilaud. Moenäitusele, mille puhastulu läheb lasteaia toetuseks, on kõik teretulnud.

Väikeseid modelle lasteaia moenäitusel. Vasakpoolsel pildil Arno Türk, Pilvi Leesment, Adam Medri, Kathryn Hiir ja Lisa Toose, keskel Arno Türk, paremal Pilvi Leesment ja Adam Medri.
Fotod: Elna Kungla

KIREV MAAILM

NEW YORK — Pärsia shahhil jäi kaks-kolmandikku varandust maha Pärsiasse, kuid sellele vaatamata peetakse teda maailma rikkaimaks meheks. Tal olevat välismaa pankades 5 biljonit dollarit, peale selle teist nii palju kalliskivides ja ehteasjades. Ta omab paleesid ja luksusvillasid West Palm Beachis, Colorados, Beverly Hillsis, Chablais'is Genfi järve ääres, Acapulcos, Londoni läh. Guildfordis jm. Peale selle on tal Pariisis kaks luksuskorterit ostetud Foch aveniüül „muinasjutuvillla" Mallorkal ning erasaar Sitsiilia lähedal. Kuid shahhi pagulusesviibivate perekonnaliikmete arv on tervelt 78-liikmeline, peale selle on pooleldi tema hooldusel 300 kindralit. Edasi tuleb shahhil hoolt kanda ja palka maksta 4000-pealisele teenijaskonnale, kes on ametis shahhi kinnisvarade ja kruntide juures. Shahh kavatseb elada kord siin, kord seal, kuna on teada, et teda püüavad tappa Khomeini agendid.

SANTA CRISTINA DE LA POLVOROSA — Buss, millega sõitsid koju grupp õpilasi, kes olid teinud nelja päevase ekskursiooni Madriidi, sõitis tee kõrval olevasse jõkke. Õnnetusel pääsesid 53 sõitjast ainult 10. Sõit oli olnud üksluine ja väsitav, õpetaja katsus tekitada sõitjate hulgas elevust narritades lapsi sügeluspulbriga, mis tekitas naerupurskeid. Need tõmbasid ka autojuhi tähelepanu siindmusele ja buss veeres tee kõrval olevasse jõkke.

NEW YORK — Kuulsate kunstnike maalid on maksnud kümneid ja sadu tuhandeid, kuid isegi miljoneid. Vähesed teavad, et ka mõned fotod maksavad kümneid tuhandeid. Näiteks müüdi hiljuti oksjonil Thomas Eakinsi 1880. a. tehtud foto „Kolm alasti naist" 11.000 dollari eest. Edward Curtise 19. sajandil tehtud dagerrotiitipia „Põhja-Ameerika indiaanlane" müüdi 60.000 dollari eest. Kuulsa kodusõja fotograafi Mathew Brady fotosid on turul liiga palju, kuid siiski tema 1860. a. tehtud pilt Jaapani delegatsioonist USA-s müüdi oksjonil 14.300 dollari eest. Elus olevatest fotograafidest Ansel Adams sai oma foto eest „Moonrise" 1978. a. novembris 5200 dollarit. Seda pilti on tal nummerdatult olemas 350 eks.

DALLAS — Suudlus on ohtlik, kuulutas omaaegne tervihoiuõpetus. Kirjutati, et suudlustega kantakse üle igasugused ohutud, kuid ka ohtlikud pisikud, mis võivad tekitada raskeid haigusi. Nüüd kinnitavad aga moodsad arstiteadlased, et suudlus on hoopis tervisele kasulik, ergutades muide ka vereringvoolu. Texase antropoloog V. M. Bryant on arvamisel„ et suudluse avastajaks olevat olnud kümneid tuhandeid aastaid tagasi indiaanlased. Tulles Ameerikasse Aasiast üle Beringi väina, olid nad külmas kliimas õppinud vastastikku ninasid üksteise vastu hõõruma, et selles vereringvoolu taastada. Kunagi oli aga mehel ja naisel (või poisil ja tüdrukul) ninade hõõrumisel huuled sattunud vastamisi ja siis avastatud, et huuled „löövad märksa paremini vere käima". Antropoloog jätab seletamata, kuidas siis Vana Maailma inimesed suudlema õppisid.

Eestlane isikliku loomaaiaga Austraalias

Hugo Austla omapärane karjäär teispool maakera

SYDNEY — Lääne-Austraalias on suurim Austraalia sisemaa veekogu Argyle tehisjärv. See on 800 ruutmiililise pindalaga Ord jõe tammiehitamisega loodud järv, mille mageda vee kogum pidi 9-kordselt ületama Sydney sadama veekogu. Järvele anti nimi pioneeridest perekonna Duracki suurfarmi Argyle Downs'i nimi, millise suurfarmi 30.000 veist tuli enne järve täitmist uutele söödamaadele evakueerida.

Kuigi tammi irrigatsiooniveele ehitatud kavad, eriti puuvilla kasvatuse alal, on ainult esialgu pettumusi toonud, on põllunduslikud katsetused veel algjärgus ja rahvastiku tihedus ning liiklus selles piirkonnas suurenenud. Uus kavandatud ja kasvav administratiivlinn Kununurra on kujunemas turistide- ja suvituslinnaks, mis asub ainult 30 miil Wynhhamist

millise keskuse eestlane Hugo Austla on oma elu- ja töökohaks valinud.

H. Austla on olnud sportlane, kes omal ajal proovis ujuda keset India ookeani ja oleks ehk Austraaliale kuulsust toonud poksimeistrina, kui ta poleks poolkogemata ja tahtmata purustanud tookordse Queenslandi amatöörmeistrist poksitreeneri lõunaluu.

Ta asus elama Wyndhami, Lääne-Austraaliasse, mis asub 2700 miili kaugusel Sydneyst, juba 20 aastat tagasi, pärast seda kui ta oli sooritanud ringreisi ümber Austraalia. Asukoht meeldis vaikuse, vähese asustamise ja sõbralike inimeste ning looduse tõttu. Ta tegeleb seal teede ehitusega, omades iseseisva firma „Road Construction Company". Ehitab teid masinatega ja meestega. Töö seisneb teede sisseajamises ja nende asfaldiga katmises. Töötajaks on üksikisikud, linnavalitsus ja riik.

Ehitatavate teede pikkus on vastavalt ühest miilist 50-e miilini, kas linnast linna või suurfirmade vahel, mis sealses rajoonis on kuni ühe miljoni aakrilise pindalaga, kus on keskmiselt 12.000—15.000 karilooma.

Kasvatatakse veiseid, mitte lambaid. Loodusliku sööda tõttu on loomaliha absoluutselt taine, mistõttu kõrgelt hinnatud maailmaturul.

Wyndham on aastatega kasvanud 1500 elanikuga asulaks, millele lisaks 800—900 eri-väljaõppega isikut, kes kaheksaks kuuks toodud tapamaja töödele. Kliima on seal omapärane, aastas kolm kuud, jaanuar, veebruar ja märts vihmased, ülejäänud kuud aga kuivad ja kuumad, tavaliselt 100 kraadi F ümber, kuid see on kuiv kuumus.

H. Austla huvialaks on jahil käimine. Ta püüdis alul ka metsast põrsaid ja kasvatas neid sigadeks, andes neile toiduks banaane ja eesliliha. Sead osalt müüs, osalt kasutas enese ja tööliste toiduks. Ta harrastas ka kalastamist ja saak oli üle ootuste rohke. Teiste tuntud kalaliikide kõrval maitses ta esmakordselt ka barramundit, ühte väga maitsvat kala.

Keskmine barramundi on umbes 2 jala pikkune ja kaalub 10—15 naela, kuid on ka 6-jalaseid kaaluga sada naela.

Ümbrusega tutvudes ja loomade rohkust nähes tekkis tal mõte asutada väikest loomaaeda oma maa-alal. Ta hankis valitsuselt loa krokodillide püüdmiseks. Lubas igale krokodillile 10 jalga kõrge raudkonstruktsiooniga aia tuhu rajas kunstlikud tiigid. Krokodillile söödetakse 2—4 nädala tagant 1—2 känguriga. Söök antakse hargi otsas üle aia ja muidu mi passiivne krododill hüppab 7-8 jalga üles toidu haaramiseks.

Austraalias ei tohi krokodille enam püüda ega tappa ja müüa võib neid ainult loomaaedadele.

Lisaks neile püüdis ta metsast pühvli eesleid, milliseid leidub seal karjadena ja mitmes suurustes ning üheksas eriliigis, erivärvides kängurusid. Mõned neist on ainult kassi suurused, teised muidugi üsna kõrged. Kängurud asetas ta suurusele vaatamata kõik ühte aeda.

Suurimaks koguks on siiski tal troopilised linnud, neid on mitmevärvilisi ja –suuruseid. Eraldatult vaheseintega suures puuris on neid tore vaadata. Lindude hulgas on mõnigi selline harulduse, mida enam püüda ei lubata.

See isiklik loomaaed on Wyndhami külastavaile turistidele üheks huviobjektiks, kus hirmuäratavalt suured krokodillid on kõrvuti lindude sulestiku värviiluga. Seda loomaaeda aga kuhugi mujale ei lubata viia, kes tahab näha, sõitku Wyndhami.

Ajatollah Taleghani alistus

Khomeini sundis oma vastase taanduma

TEHERAN — Muhamedlaste juhid ajatollah Khomeini ja ajatollah Taleghani lahendasid omavahelisel kohtumisel nende vahele tekkinud lahkhelid ning Teleghani, keda peeti liberaalsemate gruppide huvide eest võitlejaks, deklareeris oma kuulekust Khomeinile ning alistus tema juhtimisele.

Kuna ajatollah Taleghani oli mõned päevad varem Khomeinit ja tema revolutsioonilisi komiteesid teravalt kritiseerinud, siis arvati, et kahe muhemeedlaste juhi vahel tekib terav kokkupõrge, mis võib kaasa tuua ettenägematuid tagajärgi — isegi kodusõja.

Vastu ootusi lõppes aga kokkusaamine ajatollah Taleghani alistumisega oma vastasele Khomeinile.

Taleghani mainis siiski, et ta tõstis läbirääkimistel Khomeiniga üles revolutsioonilise komiteede küsimuse, kelledele on antud liiga suured võimupiirid. Ei ole selge, kas Khomeini arvestab Taleghani seisukohtadega, kuid praegu töötavad need komiteed endisel kujul edasi.

Möödunud neljapäeval hukati Teheranis revolutsioonilise kohtu otsusel jällegi kolm endist sõjaväelast, millega surmamõistetute arv tõuseb nüüd 146-le.

Kohus mõistis õigeks kontsentratsioonilaagri ametnikud

DÜSSELDORF — Lääne-Saksamaal, Düsseldorfis, mõistis kohus õigeks neli kaebealust, kolm naist ja ühe mehe, keda süüdistati juutide tapmises Maidaneki kontsentratsioonilaagris Poolas. Protsess oli kestnud juba pikemat aega ning kohus mõistis kaebealused õigeks kuna neid ei suudetud indentifitseerida. Pärast kohtuotsuse väljakuulutamist tungis 300 demonstranti kohtusaali nõudes natsi kurjategijate kohtu alla andmist ka tulevikus.

Korra säilitamine peaprobleemiks

Uganda uut valitsust ootavad suured ülesanded

KAMPALA — Uganda uue presidendi Yusufu Lule suuremaks ja pakilisemaks ülesandeks on korra taastamine ja politseijõudude ümberorganiseerimine. Pärast võitluste lõppemist pealinnas on paljud inimesed hakanud kasutama segast olukorda ning röövivad ärisid ja ametasutusi, tekitades riigile ja äriomanikele tohutuid kahjusid. President Lule on mitmel puhul raadio kaudu elanikkonna poole pöördunud korra jalule seadmiseks ning röövimiste lõpetamiseks kuid see pole andnud tulemusi.

Kuigi endine võimumees ja diktaator Idi Amin on jäljetult kadunud, organiseerivad tema sõdurid riigi põhja- ja kirdeosades ikka veel vastupanu ja röövivad ja mõrvavad elanikke külades ja väiksemates linnades.

Amini inglasest nõuandja, seikleja Robert Astles, on mõningate andmete kohaselt Kampalas surma saanud ja tema laip indentifitseeritud kuid teiste andmete kohaselt tabati ta Keenjas ning antakse Uganda võimudele välja.

Mõningate teadete kohaselt on Amini sõdurid mõrvanud ka kaks rootsi ja lääne-saksa ajakirjanikku, kes üritasid paadil üle Victoria järve Ugandasse pääsemist.

Endiste realistide koosviibimine Torontos

Kanada Realistide Koondise traditsiooniline õhtusöök-koosviibimine toimus järjekordselt 30. märtsil 1979 Tartu College'i's algusega kell 7.30 õhtul. Rõõmustaval kombel oli kohal 18 koolivenda, mis on viimaste aastate rekordarvuks. Kõige kaugemalt tulnu oli klv. Erich Järvlepp (1944) Ottawast ja esimest korda oli kohal klv. Arvi Kaldveer (1925), omaaegne sportlane — tennise- ja hokimängija.

Koosviibimise avas Koondise esimees klv. B. Randalov, tervitades kohaletulnuid ja lugedes ette USA koolivendade priimuse klv. Heino Taremae tervituse Montreali Realistidelt. Sellele järgnenud lühikeses sõnavõtus tuletas ta meelde USA-s äsjasurnud koolivenda insener Ferdinand August Petersen'i, kes oli USA realistide Vilistlaskogu „senior", olles kooli lõpetanud 1909. aastal. Ta oli üks Eesti Vabariigi väljakuulutamise Manifesti loojaid ja Eesti Vabariigi Ajutise Valitsuse liige. Tema matus toimus Torontos 23. veebruaril 1979. a. ja tema ja kõigi lahkunud realistide mälestuseks tehti leinaseisak. Klv. Petersen'i kirstupanekul oli järelhüüe Põhja-Ameerika realistidelt RKK esimehelt B. Randalov'ilt.

Järgnevalt võttis sõna Koondise sekretär R. Edari ning mainis koosolejaile klv. B. Randalov'i äsjapühitsetud 70. a. sünnipäeva. Juubilarile lauldi „elagu" ja joodi tervist.

Järgnev õhtusöök möödus elavas vestluses, mille keskel klv. H. Meret kooli, Vabadussõja ja sellele järgneva ajastu ja aastate mälestusi talle omase soojuse ja huumoriga esile tõi.

Kiirelt edasi nihkuv kell ja haigutav kelner tegid toredale õhtule kella 11 paiku lõpu.

Brezhnev jälle N. Liidu presidendiks

MOSKVA — N. Liidu Ülemnõukogu „valis" üksmeelselt N. Liidu presidendiks tagasi 72-aastase Leonid Brezhnevi. Presidendi kõikuva tervise kohta on viimasel ajal levinenud mitmesuguseid teateid, kuid Brezhnev ei taha ilmselt oma võimupositsioonist loobuda ning jatkab oma kaastööliste ja sõprade abil N. Liidu juhtimist.

Nalja

Juba tükk aega püüab mees oma võtit valgustatud tänavalaternasse torgata. Möödaminev politseinik näeb seda ja ütleb noomides:

„Minge edasi. Siin ei ela kedagi."

„K-kuidas nii, ei ela?" imestab viinasõber. Üleval põleb ju tuli."

Tansaania väed vallutasid tähtsa Uganda linna

KAMPALA — Ugandas opereerivad Tansaania väed vallutasid möödunud pühapäeval ka Uganda suuruselt teise linna Jinja ning võeti kohalike elanike poolt vastu juubeldusega. Idi Amini sõjajõudude riismed organiseerisid üksikutes kohtades sporaadilist vastupanu kuid see likvideeriti kiirelt. Tansaania sõjajõud vallutasid vigastamatult ka suure Owen Falls'i veejõujaama, mis varustab elektriga kogu Ugandat ning annab ka Keeniale 15 protsenti riigi elektrienergiast. Diktaator Idi Amini saatuse kohta puudusid möödunud esmaspäeval täpsemad teated ja mõningate andmete kohaselt on ta põgenenud lennukil Iraaki.

Üleskutse eesti neidudele

21.—24. juunini toimub Eesti Majas Tallinn Festival '79. Sel puhul tuleb valimisele ka Miss Tallinn. Pidustusi organiseeriv toimkond kutsub kõiki eesti neide, 17-aastased ja vanema, kes valdavad rahuldavalt eesti keelt, sellest võistlusest osa võtma ja kandideerima Miss Tallinn tiitlile. Mitmed ärid on andnud lubadusi väärtuslikeks auhindadeks. Registreerimislehed võistlusest osavõtmiseks on saadaval aadressil: Milvi Puusepp. 161 Craighurst Ave., Toronto, Ont. M4R 1KI, tel. 489-4658.

EKKT kevadnäitus laulupeo nädalalõpul

Torontos toimuva Põhja-Ameerika eestlaste üldlaulupeo kõrvalürituste sarjas toimub 26. ja 27. mail k.a. Toronto Eesti Maja väikses saalis EKKT (Eesti Kunstnike Koondis Torontos) kevadine kunstinäitus.

Vaatamata tegevusrohkele nädalalõpule loodab kunstnikepere oma üritusega anda sellele rahvuslikule suurkogunemisele kevadiselt värvirikast lisavärvingut, enamat kultuurilist tagapõhja ja kujutavkunstilist lisa nii väliskülalistele kui Toronto oma rahvale.

EKKT JUHATUS

Sündmuste kalender

Kolmapäeval, 25. aprillil kell 7.30 õ. Tartu College'is Tartu Instituudi loenguõhtu: R. Andre vestleb teatrist.

Neljapäeval, 26. aprillil kell 8 õ. Eesti Majas T.E. Aianduslubi laudkonnavestlus köögiviljadest.

Reedel, 28. aprillil kell 7.30 õ. Tartu College'is pärnumaalaste kevadpidu.

Laupäeval, 28. ja pühapäeval 29. aprillil kell 11—7 õ. Eesti Majas Evald Woitki maalide näitus „Mälestuste tänav".

Laupäeval, 28. aprillil kell 8 õ. Eesti Majas Soome Spordiseltsi SISU mal-pidu.

Pühapäeval, 29. aprillil kell 6 õ. Peetri kiriku saalis Cantate Domino kireva sisuga õhtu „Mälestuste radadel".

Pühapäeva, 29. aprillini igal õhtul kell 8.30 „Starseed" teatrigrupi etendused Church St. Community Centre'is.

Sobivaid leeri- ja pulmakinke!

THE SCANDINAVIAN SHOPPE
Uus aadress: 279 Danforth Ave. Toronto, M4K 1N2
Tel. 469-3886 Soome pagariäri kõrval
Ari avatud: teisip., kolmap. 9.30—6, neljap., reede 9.30—8, laup. 9—5.
Esmaspäeviti suletud.